

**”Ilman opiskelukavereita, en oikein kokenut olevani opiskelija.”
- Kokemuksia pandemian aikaisen etäopiskelun yhteisöllisyydestä**

Krista Seppälä

Haaga-Helia ammattikorkeakoulu

AMK-opinnäytetyö

Johdon assistenttityön ja kielten koulutusohjelma

2022

Tiivistelmä

Tekijä(t) Krista Seppälä
Tutkinto Tradenomi
Raportin/Opinnäytetyön nimi ”Ilman opiskelukavereita, en oikein kokenut olevani opiskelija.” - Kokemuksia pandemian aikaisen etäopiskelun yhteisöllisyydestä
Sivu- ja liitesivumäärä 50 + 5
Tässä opinnäytetyössä on tutkittu suomalaisissa ammattikorkeakouluissa ja yliopistoissa opiskelevien korkeakouluopiskelijoiden kokemuksia yhteisöllisyydestä koronaviruspandemian aikana. Pandemian aikainen etäopiskelu on vaikuttanut eri tavoin opiskelijoiden väliseen vuorovaikutukseen opiskelijoiden välisen vuorovaikutuksen muuttaessaan muotoaan yhä digitaalisemmaksi. Opinnäytetyön tarkoituksena oli päästä tutkimaan etäopiskelun aikaista yhteisöllisyyttä opiskelijoiden omien kokemusten kautta. Myös opiskelijoiden välinen ystävystyminen, ryhmäytyminen sekä heidän hyvinvointinsa olivat tarkastelun kohteena, sillä ne ovat tiiviisti yhteydessä yhteisöllisyyteen. Tämän opinnäytetyön tavoite oli selvittää korkeakouluopiskelijoiden kokemuksia pandemian aikaisen etäopiskeluaikana yhteisöllisyydestä. Tutkimuksesta saatujen tuloksien kautta on pyritty luomaan yleiskuvaa siitä, miten yhteisöllistä etäopiskelun aikaista opiskelua on ollut ja mitkä tekijät yhteisöllisyyteen ovat vaikuttaneet. Saatujen tuloksien avulla on yritetty löytää uusia tapoja kehittää etäopiskelun aikaista yhteisöllisyyttä ideoimalla varteenotettavia ratkaisuja tai kehittämismahdollisuuksia, joiden avulla opiskelijoiden välistä yhteisöllisyyttä voitaisiin parantaa. Opinnäytetyön tietoperustassa on määritelty yhteisöllisyyden, yhteisön, etäopiskelun sekä opiskeluhyvinvoinnin käsitteitä. Tämän lisäksi tietoperustassa on pyritty avaamaan tietoperustaan keskeisesti liittyviä aihealueita, kuten opiskelijayhteisöjä sekä etäopiskelun aikaista yhteisöllisyyttä ja yksinäisyyttä. Tietoperusta on koostettu monia ajantasaisia ja luotettavia lähteitä hyödyntäen. Tämä opinnäytetyö toteutettiin laadullisena, aineistolähtöisenä tutkimuksena. Opinnäytetyötä varten koottu aineisto kerättiin haastatteluiden ja kyselylomakkeen avulla. Kvalitatiiviseen tutkimukseen osallistuneet henkilöt olivat suomalaisissa korkeakouluissa opiskelevia 21–28-vuotiaita opiskelijoita, jotka ovat toimineet opiskelijoina koronaviruspandemian aikana vuosina 2020–2021. Opinnäytetyö on saatu valmiiksi seitsemässä kuukaudessa. Opinnäytetyön työstäminen on aloitettu vuoden 2021 syyskuussa ja se on valmistunut huhtikuussa 2022. Tutkimuksen tulokset ja päätelmät antavat yleiskuvan siitä, miten korkeakouluopiskelijat ovat kokeneet pandemian aikaisen etäopiskelun yhteisöllisyyden ja siitä, miten yhteisöllisyys on ilmennyt korkeakouluopiskelijoiden keskuudessa. Saatujen tuloksien avulla voidaan ideoida sitä, miten korkeakouluopiskelijoiden välistä yhteisöllisyyttä voitaisiin kehittää ja tukea parhaalla mahdollisella tavalla. Eri korkeakoulujen opiskelijoilta saadulla informaatiolla voidaan luoda kattava yleiskuva yhteisöllisyyden toteutumisesta sekä tarpeellisista kehityskohteista. Tämän opinnäytetyön tuloksista ja johtopäätöksistä voivat hyötyä niin opiskelijat kuin myös opettajat, sillä näillä kahdella ryhmällä on keskeinen rooli etäopiskelun yhteisöllisyyden toteutumisessa.
Asiasanat Yhteisöllisyys, yhteisö, etäopiskelu, hyvinvointi, pandemia

Sisällys

1 Johdanto	1
2 Yhteisöllisyys ja yhteisö.....	3
2.1 Yhteisöllisyyden ja yhteisön määrittely	3
2.2 Yhteisöllisyys opiskelijayhteisöissä	6
3 Etäopiskelu	9
3.1 Etäopiskelun määrittely	9
3.2 Etäopiskelun aikainen yhteisöllisyys.....	11
4 Opiskeluhyvinvointi	14
4.1 Opiskeluhyvinvoinnin määrittely	14
4.2 Yhteisöllisyyden vaikutus opiskeluhyvinvointiin	15
4.3 Yksinäisyys	16
5 Tutkimuksen toteuttaminen	19
5.1 Tutkimusmenetelmä ja aineisto	19
5.2 Aineiston käsittely	23
6 Tulosesittely	25
6.1 Yhteisöllisyyden tarve ja ilmeneminen etäopiskelun aikana	25
6.2 Opiskelijoiden kokemus opiskelijayhteisöihin kuulumisesta.....	28
6.3 Opiskelijoiden tutustuminen ja ryhmytyminen.....	30
6.4 Yhteisöllisyyden vaikutus opiskeluhyvinvointiin	34
6.5 Opiskelijoiden yksinäisyys etäopiskelussa	36
6.6 Yhteenveto ja tulosten tarkastelu	38
7 Pohdinta.....	42
7.1 Yhteisöllisyyden kehittäminen	42
7.2 Tutkimuksen luotettavuus	44
7.3 Opinnäytetyö oppimiskokemuksena.....	45
Lähteet	47
Liitteet.....	51
Liite 1. Haastattelukysymykset Webropol-lomakkeella	51

1 Johdanto

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on tutkia ammattikorkeakouluissa ja yliopistoissa opiskelevien korkeakouluopiskelijoiden kokemaa yhteisöllisyyttä koronaviruspandemian aikana. Työn tavoitteena on päästä tarkemmin tutkimaan sitä, millaisia kokemuksia korkeakouluopiskelijoilla on yhteisöllisyydestä pandemian aikaisen etäopiskelun ajalta ja sitä, miten korkeakouluopiskelijat kokevat pandemian aikaisen etäopiskelun vaikuttaneen opiskeluajan yhteisöllisyyteen. Työssä tutkitaan myös opiskelijoiden yhteisöllisyyden kokemuksien ja yhteisöllisyyden mahdollisten muutosten heijastumista opiskelijoiden välisiin sosiaaliinsuhteisiin ja heidän opiskeluhuvinvointiinsa.

Tämä aihe valikoitui opinnäytetyöni aiheeksi, sillä se on aiheena hyvin ajankohtainen ja mielenkiintoinen. Pandemian aikainen etäopiskelu on tuonut viime vuosina omat haasteensa opiskeluun, kun kohtaamiset kampuksilla ovat vähentyneet radikaalisti. Varsinkin uusien, opintoja vasta aloittavien, opiskelijoiden keskuudessa ystäväystyminen, ryhmäytyminen ja täten myös koko yhteisöllisyys on joutunut kovalle koetukselle, kun opiskeluun normaalisti kuuluvia kohtaamisia on jouduttu rajoituksien puolesta siirtämään joko suurelta osin tai täysin kokonaan digitaaliseen ympäristöön. Yhteisöllisyys ja sen luominen ovat myös aina olleet itselleni tärkeitä arvoja. Koen opinnäytetyöni aiheen tarvitsevan huomiota ja kehittämistä, sillä näen yhteisöllisyyden suurena voimavarana ja tärkeänä tekijänä opiskelijakulttuurissa sekä onnistuneen opiskelijakokemuksen luomisessa. Monet opiskelijat ovat pandemian aikana myös avoimesti ilmaisseet kyllästymisensä etäopiskelun aiheuttamaan yksinäisyyteen ja motivaation puutteeseen, jonka vuoksi tätä aihetta on mielestäni tärkeää tutkia lähemmin.

Opinnäytetyön tavoitteena on löytää vastauksia seuraaviin tutkimusta ohjanneisiin tutkimuskysymyksiin:

- Millaisia kokemuksia korkeakouluopiskelijoilla on yhteisöllisyydestä pandemian aikaisen etäopiskelun ajalta, esimerkiksi millaista yhteisöllisyys on ollut ja miten se on ilmennyt?
- Miten korkeakouluopiskelijat kokevat pandemian aikaisen etäopiskelun vaikuttaneen opiskeluajan yhteisöllisyyteen, esimerkiksi onko jokin muuttunut ja miten?
- Miten yhteisöllisyyden kokemukset ja yhteisöllisyyden mahdolliset muutokset ovat heijastuneet opiskelijoiden välisiin sosiaaliinsuhteisiin ja opiskeluhuvinvointiin?

Opinnäytetyön näkökulma rajoittuu pelkästään korkeakouluopiskelijoiden omiin näkökulmiin ja kokemuksiin etäopiskeluajan yhteisöllisyydestä, eikä työssä keskityä esimerkiksi oppilaitoksien tai opettajien aiheeseen liittyviin näkökulmiin. Työn painopiste on hyvin opiskelijakeskeinen, sillä se nähtiin oleelliseksi työn tavoitteiden kannalta. Työni avulla voidaan tarkastella opiskelijalähtöisesti opiskelijoiden omia kokemuksia etäopiskelun aikaisesta yhteisöllisyydestä sekä sitä, miten opiskelijoiden välistä yhteisöllisyyttä voitaisiin

parantaa ja ennalta ehkäistä etäopiskelun mahdollisesti jatkuessa pidempään tai vaikkapa jopa kokonaan etäopintoina suoritettavissa tutkinnoissa.

Opinnäytetyöraporttini alkaa tietoperustalla, joissa käsitellään tähän opinnäytetyön aiheeseen tiiviisti liittyviä käsitteitä. Ensimmäisenä käsitteenä toimii yhteisöllisyys sekä yhteisöt, jossa keskitytään molempien termien määrittelyyn ja avaamiseen, niiden yleisimpiin piirteisiin sekä hyötyjen ja haittojen käsittelyyn. Tietoperustan toinen kohta käsittelee etäopiskelua ja siinä avataan tarkemmin etäopiskeluun liittyviä asioita sekä keskitytään etäopiskelun aikaiseen yhteisöllisyyteen. Tietoperustan kolmas osuus on opiskeluhyvinvointi, jossa perehdytään käsitteen lisäksi myös yhteisöllisyyden vaikutukseen opiskelijoiden hyvinvointiin sekä etäopiskelussa usein esille nousseeseen yksinäisyyteen. Tietoperustan jälkeen esitellään haastattelututkimus ja analysoidaan tutkimuksen tuottamia tuloksia. Raportti päättyy pohdinta osuuteen, jossa käsitellään yhteisöllisyyden kehittämistä, aineiston luotettavuutta ja opinnäytetyötä oppimiskokemuksena. Raportin lopusta löytyvät vielä opinnäytetyöraportin kirjoittamiseen käytetyt lähteet sekä opinnäytetyöhön liittyvät liitteet.

Tämä opinnäytetyö toteutettiin laadullisena, aineistolähtöisenä tutkimuksena. Laadullinen tutkimusmenetelmä sopi työn toteutukseen hyvin, sillä sen avulla pystyttiin parhaiten kuvaamaan, tulkitsemaan ja ymmärtämään opinnäytetyön aihetta. Opinnäytetyön aineisto kerättiin haastatteluiden ja kyselylomakkeen avulla. Haastatteluissa suosittiin strukturoitua haastattelutapaa, joka kuitenkin soi mahdollisuuden keskustelulle muistakin haastattelun aikana esille nousseista teemoista. Strukturoitu haastattelutapa koettiin aineiston keräämisen kannalta oleelliseksi, sillä haastatteluista saadut vastaukset perustuivat niin vahvasti haastateltavien omiin henkilökohtaisiin kokemuksiin ja koska tarkasteltavaan aiheeseen haluttiin luoda syvempää ymmärrystä.

2 Yhteisöllisyys ja yhteisö

Tässä luvussa käydään läpi tarkemmin yhteisöllisyyden ja yhteisön käsitteiden määrittelyä sekä opiskelijayhteisöiden sisäistä yhteisöllisyyttä. Käsitteiden määrittelyn ohella perehdytään yhteisöjen luokitteluun ja niiden muodostumiseen sekä yhteisöllisyyden syntymiseen, hyötyihin ja haittoihin. Luvussa käsitellään myös yksilöiden luonnollista tarvetta yhteisöllisyydelle ja yhteisöille sekä yhteenkuulumisentunnetta.

Toinen luku käsittelee nimensä mukaisesti opiskelijayhteisöjen yhteisöllisyyttä. Tässä luvussa keskitytään opiskelijayhteisöjen määrittelyyn sekä siihen, millaiset tekijät vaikuttavat siihen, että oppilaitoksissa ilmenevä yhteisöllisyys voidaan nähdä yhtenä suurena voimavarana. Tämän lisäksi kerrataan, mitä opiskelijoiden välinen yhteisöllisyys käytännössä tarkoittaa ja sitä, miten yhteisöllisyys ilmenee suomalaisissa korkeakouluissa. Myös opiskelun aikaista yhteisöllisyyden muutosta käsitellään luvun lopussa.

2.1 Yhteisöllisyyden ja yhteisön määrittely

Yhteisöllisyys on käsitteenä hyvin laaja ja sitä voidaan koittaa määrittää usein eri tavoin. Kielitoimiston sanakirjan mukaan yhteisöllisyys on tunnetta johonkin yhteisöön kuulumisesta. Yhteisöllisyys voidaan nähdä toimintana, joka on vahvasti sidoksissa yhteistyön tekemiseen, joka vahvistaa yhteisön jäsenten välistä innostuneisuutta. Yhteisöllisyyden käsite viittaa myös yhteisön jäsenten välille muodostuviin verkostoihin ja ryhmiin, joilla on jokin yhteinen mielenkiinnonkohde tai yhdistävä pyrkimys. Yhteisöllisyydellä voidaan tämän lisäksi viitata yhteenkuuluvuuden tunteeseen, jota ihmiset luovat ja kokevat toimiessaan toistensa kanssa vuorovaikutteisesti. Myös asiat, kuten läheisyys, yhdessä kokemusten jakaminen ja osallistuvuus ovat keskeisesti yhteydessä yhteisöllisyyteen. (Kielitoimiston sanakirja 2021a; Opetushallitus s.a.a; Niemikoti 2021; YhteisöAkatemia 2014.)

Kielitoimiston sanakirja määrittelee yhteisön käsitteen ihmisryhmänä, joka muodostuu joko elämänmuodon, taloudellisen tai aatteellisen päämäärän perusteella (Kielitoimiston sanakirja 2021b). Historiallisesti yhteisön käsite pohjautuu Aristoteleen filosofiaan, joka nostaa esille ihmisten luontaiset tarpeet yhteisöllisyydelle ja yhteiseen toimintaan sekä ihmisten pyrkimyksen yhteisen edun ja hyvän tavoitteluun. (Kangaspunta 2011, 16.) Yhteisöjä on olemassa useita erilaisia, mutta olennaista niille kaikille on johonkin paikkaan tai aiheeseen liittyminen. Esimerkiksi oma perhe, suku, asuinyhteisö, työpaikka tai kansallisuus ovat yhteiskuntamme yleisimpiä käsitteitä yhteisökonseptin mieltämiseen. (Sitra s.a.)

Kangaspunnan mukaan yhteisöjä voidaan luokitella suvun, statuksen ja sopimuksen pohjalta jakautuviin yhteisöihin. Sukuun perustuva yhteisö tarkoittaa kulttuuristen ja biologisten tekijöiden luomaa yhteisöä. Statukseen perustuva yhteisö pohjautuu yhteiskunnalliseen asemaan tai johonkin muuhun tekijään, joka määrittää yksilön suhdetta yhteisön toiseen yksilöön. Sopimukseen pohjautuvalla yhteisöllä tarkoitetaan yhteisöä, joka muodostuu yksilöiden yhteenliittymästä, jossa yksilöiden yhteisöön kuulumisen perustuu vapaaehtoisuuteen ja vapaaseen valintaan kuulua yhteisöön. (Kangaspunta 2011, 16–17.)

Yhteisöjä muodostuu jatkuvasti erilaisissa paikoissa, kuten esimerkiksi päiväkodeissa, oppilaitoksissa, työpaikoilla sekä vapaa-ajan harrastuksissa. Voisikin siis yksinkertaistetusti todeta, että yhteisöjä muodostuu useasti siellä, missä ihmiset toimivat toistensa kanssa jonkinlaisessa vuorovaikutuksessa. Ihmisten vuorovaikutteinen toiminta ei kuitenkaan heti suoraan tarkoita yhteisön syntymistä, sillä varsinaiseksi yhteisöksi kehittyminen vaatii aikaa ja jatkuvaa vuorovaikutteisuutta yhteisön jäsenten välillä. (YhteisöAkatemia 2014.)

Yhteisöllisyyttä syntyy suhteellisen vaivattomasti sellaisiin yhteisöihin, joissa yhteisön jäsenten arvot, motiivit ja päämäärät kohtaavat. Ihmisten oma sitoutuminen yhteisöön ja halu toimia yhdessä ovat avainasemassa yhteisöllisyyden syntymisen kannalta. Kun yhteisön jäsenet ovat oma-aloitteisia ja ottavat matalalla kynnyksellä kontaktia toisiinsa, syntyy yhteisöllisyyttä kaikkein helpoiten. Yhteisöjen tapaan myös yhteisöllisyyden syntyminen ja sen kehittyminen vaativat aikaa. Oleellista yhteisöllisyyden syntymisen kannalta on myös se, että yhteisön jäsenet ovat toisilleen tuttuja ja että heidän välillään on halua luottaa ja välittää toisistaan sekä viihtyä yhdessä. (Birck 2020, 4.)

Yhteisöllisyyttä voidaan vahvistaa ja kehittää eri tavoin ja menetelmin. Esimerkiksi yhteisön jäsenien välinen puuhasteleminen ja yhdessä tekeminen vahvistavat jäsenten kokemaa yhteisöllisyyttä. Yhteisöllisyyden toteuttaminen vaatii osakseen yhteisen tekemisen lisäksi myös koordinaatiota, vuorovaikutuksen jatkuvuutta, osallistuttamista ja monipuolista tekemistä. Riitta Birckin kirjoittamassa yhteisöllisyysoppaassa kuvataan koordinaation toimivan innoittajana, joka näkyy yhteisöissä yleensä mukaan kutsumisena tai toisiin tutustumisena. Jatkuva vuorovaikutus vahvistaa myös yhteisöllisyyttä ja ihmisten arkisessa käytöksessä se näkyy usein toisten tervehtimisenä, perehdyttämisenä tai vaikkapa avunantona. Osallistuttaminen puolestaan antaa jäsenille mahdollisuuden päästä vaikuttamaan yhteisön asioihin, mikä luo yksilöille merkityksellisyydentunnetta. Monipuolinen tekeminen mahdollistaa edellä mainitun osallistuttamisen sekä antaa jäsenille mahdollisuuden päästä toteuttamaan itseään. On myös tärkeää, että yhteisön jäsen voi saada henkilökohtaisen kokemuksen hyväksytyksi tulemisesta tekemisen kautta. (Birck 2020, 3; Niemikoti 2021.)

Yhteisöllisyydellä on lukuisia hyötyjä ja se voidaan nähdä yhtenä suurena voimavarana. Yhteisöllisyys auttaa ihmistä esimerkiksi kehittämään itseään yksilötasolla, sillä yhteisön jäsenenä toimiminen luo yksilölle tukiverkoston tapaista perustaa, joka puolestaan auttaa yksilöä ymmärtämään paremmin käsitystä itsestään ja omasta arvostaan. Yhteisöön kuuluminen auttaa näin myös yksilön oman identiteetin muokkaamisessa. Myös Seppo Kangaspunnan kirjoittamassa teoksessa, *Yksilöllinen yhteisöllisyys*, mainitaan yhteisöjen koostuvan yksilöistä ja yksilöiden identiteetin rakentuvan yhteisöjensä kautta. Esimerkiksi ennen vanhaan tuntemattomilta ihmisiltä oli tavattaessa tavanomaista kysyä ”*Minkä talon tai kylän väkeä olet?*”, jolloin käsitys kohdattavan henkilön identiteetistä muodostettiin tiettyyn yhteisöön kuulumisen avulla. Yhteisöjen asema on kuitenkin muuttunut yhteiskuntien muutoksien aikaansaannoksena ja nykypäivänä voidaan kokea häiritseväksi, jos tuntemattomasta ihmistä lähdetään määrittelemään muiden ihmisten kautta, hänen henkilökohtaisten kokemuksien ja tunteiden sijasta. (Kangaspunta 2011, 62; Opetushallitus s.a.b; YhteisöAkademiat 2014.)

Vaikka yhteisöllisyys on pääpiirteiltään ja tavoitteiltaan yleensä positiivista, on yhteisöllisyydelläkin oma varjopuolensa. Yhteisöllisyys voi myös aiheuttaa ihmisten välistä jakautumista ryhmiin, jotka ovat toisistaan eristäytyneitä tai näkevät toisensa syystä tai toisesta negatiivisessa valossa. Esimerkiksi työpaikoilla tai oppilaitoksissa voi syntyä erillään olevia kuppikuntia, jotka eivät välttämättä osaa suhtautua oman yhteisönsä ulkopuolisiin henkilöihin yhteisöllisesti. Tämän tapainen suhtautuminen voi johtaa helposti ei-toivottuun käytökseen, kuten kiusaamiseen tai yhteisön ulkopuolelle jättämiseen. (Reinikainen, R. 2019.) Tilanteissa, joissa yksilön kokema suhde omaan yhteisöönsä on heikentynyt tai jopa kokonaan irtaantunut, voidaan puhua yksilöllistymisestä. Yksilöllistymisen määrän kasvaminen puolestaan heijastuu suoraan yhteisöjen roolin ja merkityksen vähenemiseen yksilön elämässä. (Kangaspunta 2011, 62.)

Yhteisöllisyys on hyvin inhimillinen tarve ja ihmisille on aina ollut luontaista tuntea tarvetta kuulua johonkin ryhmään. Yhteenkuuluvuuden tunne luo yksilölle kokemuksen siitä, että hän on merkityksellinen ja, että hänet on otettu mukaan ja sosiaalisesti hyväksytty osaksi ryhmää. Yhteenkuuluvuuden tunne on vahvasti kytköksissä myös ihmisten psykologiseen hyvinvointiin ja se voidaan sitä kautta nähdä yhtenä ihmisen perustarpeista. Voisikin siis sanoa, että yhteisöllisyys ja tunne erilaisiin yhteisöihin kuulumisesta ovat hyvinkin olennaisia, jos ei jopa välttämättömiä, tekijöitä jokaisen yksilön olemassaolon ja toiminnan kannalta. Tämä johtuu siitä, että ihmisten yhteisöllisyyskeskeinen tapa elää voidaan nähdä ihmiselle inhimillisenä ja luonnollisena tarpeena aina jollakin tasolla. (Helsingin yliopisto 2019; Sitra s.a.; Työterveyslaitos 2020.)

Tunne yhteenkuulumisesta on yksilölle aina henkilökohtainen kokemus, mutta tätä kokemusta pystytään vahvistamaan yhteisöjen omien toimintatapojen avustuksella (Rytönen, M. & Saari, J. 2015). Esimerkiksi työpaikoilla jokaisella työntekijällä on oma subjektiivinen mielikuvansa omasta työyhteisöstään. Tämä yksilökohtainen subjektiivinen yhteisö tarkoittaa ihmisen omaa käsitystä siitä, millaiseksi hän kokee oman työyhteisönsä ja millaisena hän näkee oman roolinsa ja asemansa kyseisessä yhteisössä. Tästä johtuen samojen yhteisöjen jäsenien kokemukset yhteisönsä muista jäsenistä, ilmapiiristä, jäsenten välisistä ihmissuhteista sekä heidän omista rooleistansa ja asemista voivat erota toisistaan hyvin paljon. (YhteisöAkatemia 2014.) Yhteisöllisen suhteen perustuminen yhteenkuuluvuuden tunteelle ei siis aina itsessään riitä muodostamaan tasasuhtaista suhdetta yhteisön jäsenten välille. Yhteisöjä yhdistävät ominaisuudet, tilanteet, olosuhteet tai käytöstavat luovat olosuhteet yhteisöjen sisäisten suhteiden syntymiselle, mutta sosiaalisten siteiden luomista varten yhteenkuuluvuuden tunteen tulisi johtaa toimintaan, joka orientoisi yhteisön jäseniä toimimaan vastavuoroisesti toistensa kanssa. (Kangaspunta 2011, 40.)

Vaikka yhteisöllisyyden ja ryhmään kuulumisen tarve ovat kaikille ihmisille hyvin luonnollisia, tarpeen vahvuus voi vaihdella hyvinkin paljon eri yksilöiden välillä (Työterveyslaitos 2020). Monet ihmiset pitävät yksin olemisesta ja jotkut saattavat kokea sen jopa tarpeelliseksi oman palautumisensa kannalta. Se, että yksilö kokee tarvetta välillä vetäytyä omiin oloihinsa, on tarpeena yhtä normaali kuin yksilön kokema tarve yhteisöllisyydelle. Voidaankin todeta, että yhteisöllisyys on myös sellaista toimintaa, johon yksilön on mahdollista osallistua hänelle itselleen parhaiten sopivalla panoksella. Tämän tyyppinen esteetön yhteisöllisyys antaa jokaiselle yhteisön jäsenelle mahdollisuuden toimia yhteisönsä jäsenenä haluamallaan tavalla. (Niemi 2021.)

2.2 Yhteisöllisyys opiskelijayhteisöissä

Opiskelijayhteisö voidaan määritellä opiskelijoista muodostuvana ihmisryhmänä, jota yhdistää tavoite opintokokonaisuuden suorittamisesta (Reinikainen 2019, 1). Opintojen suuntauksesta riippumatta opiskelijoita yhdistää hyvin usein myös halu ja tarve kokea kuuluvansa johonkin ryhmään tai yhteisöön. Tämä koettu tarve kuulua johonkin ryhmään pohjautuu siihen, että ihmiset ovat luonnoltaan sosiaalisia ja tarvitsevat vuorovaikutusta toistensa kanssa. (Nyyti ry 2021c.)

Suomen korkeakouluissa yhteisöllisyyttä pidetään yleisesti yhtenä tärkeimmistä arvoista. Opinnoissa yhteisöllisyys nähdään yleensä arvokkaana voimavarana, joka avustaa ja tukee opiskelijaa koko opiskelun ajan. Opiskeluaika on elämänvaiheena hyvin ainutlaatuinen ja esimerkiksi opiskelun aloittaminen on monelle suuri elämänmuutos, jolloin opiskeli-

jaa ympäröivän opiskelijayhteisön tarjoaman tuen tärkeys korostuu entuudestaan. Yhteenkuuluvuuden tunne ja yksilöä ympäröivän ryhmän luoma tukiverkoston läsnäolo sujuvoittavat myös opintojen alkupäätä ja vähentävät muutoksen tuomaa mahdollista taakkaa, mikä puolestaan tukee opiskeluhuvinvointia. Parhaimmillaan opiskelijayhteisöissä vallitseva yhteisöllisyys motivoi opiskelijoita opiskelemaan, mikä puolestaan edistää opinnoissa etene- mistä. Kun opiskelijoiden keskuudessa vallitsee yhteisön jäseniä tukeva ilmapiiri, vähentää se myös samalla opiskelun tuottamaa räsitusta. Opiskelijayhteisöjen avulla myös verkostoituminen helpottuu, kun kohtaamisille luodaan mahdollisuuksia esimerkiksi opiskelijatapahtumissa ja muissa tilaisuuksissa. (Nyyti ry s.a.b; Reinikainen 2019, 6; Turun yliopisto 2021; YTHS s.a.a.)

Opiskelijoiden arjessa opiskelijayhteisöissä toteutuva yhteisöllisyys tarkoittaa osallisuutta opiskelijalle itselleen tärkeään toimintaan sekä erilaisiin ryhmiin kuulumista. Opiskelijana yhteiseen toimintaan ja ryhmiin on mahdollista kuulua monilla eri tasoilla, sillä opiskelijan osallisuus opiskelijayhteisönsä perustuu opiskelijan omaan vapaaehtoiseen haluun toimia yhdessä toisten opiskelijoiden kanssa. Yleisimpiä opiskelijayhteisöissä muodostuvia ryhmiä ovat esimerkiksi opiskelijan oman opintosuuntauksen opiskelijoista muodostuvat kaveriporukat tai jonkin opintojakson aikana muodostuvat pienemmät opetusryhmät. Opinnoissa yhteisöllisyys voidaan nähdä myös osallisuutena suurempaan kokonaisuuteen, kuten oppilaitoksien tai yhteiskunnan tasolla. (Nyyti ry 2021c.)

Monipuolinen yhteinen toiminta on opiskelijayhteisöjen yhteisöllisyyden kannalta myös hyvin tärkeää. Suomalaisissa korkeakouluissa opiskelijayhteisöjen yhteisöllistä toimintaa toteutetaan ja tuetaan tavanomaisesti erilaisten opiskelijakuntien tapahtumien, traditioiden sekä kerho- ja järjestötoiminnan kautta. Korkeakouluissa on tavanomaista esimerkiksi järjestää yhteisöllistä toimintaa orientaatiopäivien muodossa jo heti fuksivuonna opintojen alkaessa. Tällaisilla orientaatiopäiviksi kutsutuilla päivillä opiskelijoiden ryhmäytymistä tuetaan tyypillisesti heti opintojen ensimmäisestä päivästä alkaen, jolloin opiskelijoiden välistä tutustumista ja ryhmäytymistä aletaan edistämään erilaisten tutustumisleikkien ja yhteisen tekemisen kautta. (Nyyti ry 2021c.)

Opintojen alkutaipaleen ryhmäytymisestä vastaavat lähes poikkeuksetta aina tutorit, joilla on hyvin tärkeä ja keskeinen rooli aloittavien opiskelijoiden vastaanottamisessa. Tutorit auttavat uusia opiskelijoita opintoihin liittyvissä asioissa sekä vastaavat uusien opiskelijoiden opastamisesta opiskelijayhteisöjen jäseneksi. Uusille opiskelijoille tutortoiminta on vahvimmin läsnä heidän opintojensa ensimmäisenä lukuvuotena, sillä opinnoiden aloittaminen sisältää usein paljon uusia asioita ja vieraita käytäntöjä, joiden sisäistäminen vaatii aikaa ja tukea. (Nyyti ry s.a.b.)

Vuonna 2015 Rytkösen ja Saaren tuottamassa tutkimuksessa, joka käsitteli opiskelijoiden kokemaa yhteenkuuluvuuden tunnetta opiskelijayhteisöihinsä, kävi ilmi, että opiskelijoiden kokema tunne omaan opiskelijayhteisöönsä kuulumisesta yleensä heikkenee vuosien mitaan. Vahvinta yhteenkuulumisen tunne on yleensä opintojen alkuvaiheessa, jolloin asioita tehdään paljon yhdessä isommissa ryhmissä ja opiskelijat ovat hyvin avoimia uusille sosiaalisille suhteille. On kuitenkin myös hyvin yleistä, että opiskelijoiden kokema yhteenkuuluvuuden tunne omaan opiskelijayhteisöön muuttuu opiskeluaikana ja sillä on tapana heikentyä opintojen edetessä. Tunteen heikentyminen johtuu usein luonnollista syistä, kuten muuttuvista elämäntilanteista tai opintojen erikoistumisesta. (Rytkönen, M. & Saari, J. 2015.) Myös niin sanotun oman vakio ystäväpiirin löytyminen sekä opintojen suorittaminen yhä itsenäisemmin voivat heikentää opiskelijan sekä opiskelijayhteisön välistä sidettä.

Korkeakoulutason opinnot ovat usein hyvin itsenäisesti suoritettavia ja sen vuoksi itse opiskeleminen voi ajoittain tuntua yksinäiseltä opiskelijayhteisöistä huolimatta. Tunne yksinäisyydestä voi tuottaa epäyhteisöllisen tunteen, kun muut opiskelijat eivät välttämättä ole toisilleen läsnä uutta oppiessa. Etenkin opintojen edetessä opintojen on tapana muuttua entistäkin itsenäisemmiksi ja samalla myös opiskelijoiden toisiltaan saama tuki vähenee. Näin käy esimerkiksi yleensä silloin, kun opiskelijan omat opintosuuntaukset selvenevät. Myös esimerkiksi korkeakouluopiskelijoiden lopputöiden valmisteleminen ajoittuu useasti opintojen loppupuolelle, jolloin itsenäinen tekeminen korostuu entuudestaan. (Rytkönen, M. & Saari, J. 2015.)

3 Etäopiskelu

Tässä luvussa käsitellään etäopiskelua. Ensimmäiseksi keskitytään etäopiskelun määrittelyyn sekä avataan itse käsitteen lisäksi etäopiskelun historiaa, pohditaan etäopiskelun suurimpia hyötyjä ja mahdollisia haittoja sekä mietitään nykypäivän tapaa toteuttaa etäopiskelua. Toinen luku käsittelee etäopiskelun aikaista yhteisöllisyyttä ja sitä, millaiset asiat vaikuttavat yhteisöllisyyden esiintymiseen etäopiskelussa.

3.1 Etäopiskelun määrittely

Etäopiskelu on nimensä mukaisesti etänä opiskelua, jolloin opiskelu tapahtuu opiskelijan toimesta omatoimisesti oppilaitoksen tilojen ulkopuolelta käsin, aikaan ja paikkaan sitoutumattomasti. Yleisesti ottaen etäopiskelu tarkoittaa verkossa tapahtuvaa opiskelua, joko suunnitellusti tai silloin kun lähiopetukseen osallistuminen olisi hankalaa. (Opintopolku s.a.) Etäopiskelussa opintoja suoritetaan usein monipuolisesti erilaisia opiskelumuotoja hyödyntäen, jolloin opiskelu sisältää lähiopiskelun tapaisesti ryhmätöitä, itsenäisiä oppimistehtäviä, verkkotyöskentelyä ja lopputenttejä (Studentum s.a.). Perinteisesti etäopetusohjelman perustarkoituksena on tarjota parempi pääsy oppilaitoksen akateemisiin ohjelmiin opiskelijoille, jotka eivät muuten voisi osallistua kyseiseen koulutusohjelmaan. Etäopetuksen aikakaudella erot kampuksella ja verkon välityksellä tapahtuvan opiskelun välillä ovat kuitenkin hämärtyneet. (Miller ym. 2014, 3–4.) Myös vuonna 2020 alkanut koronaviruspandemia on tuonut oman muutoksensa nykypäivän etäopiskeluun.

Etäopiskelu on noussut viime vuosien aikana koronaviruspandemian aiheuttamien olosuhteiden vuoksi hyvin ajankohtaiseksi ja yleiseksi tavaksi suorittaa opintoja. Vaikka pandemian aikainen etäopiskelu on ilmiönä tällä hetkellä opiskelevien keskuudessa suhteellisen tuore, itse etäopiskelun historialliset juuret ulottuvat paljon pidemmälle. Esimerkiksi Yhdysvalloissa etäopiskelua on käytetty yhtenä opiskelumetodina jo 1890-luvulla. Tällöin opintoja suoritettiin kirjeenvaihdon avulla, sillä internetiä ei ollut keksitty vielä ennen 1960-lukua. Syynä etäopiskelulle tuolloin 1890-luvulla oli tarve löytää uusia tapoja laajentaa maatalouskoulutuksen saatavuutta suuremmalle ihmisjoukolle teollisen vallankumouksen aikana. Mahdollisuus internetin välityksellä opiskeluun alkoi yleistymään vasta 1990-luvun puolella ja etäopiskelun suosio jatkoi kasvuaan hurjasti seuraavilla vuosikymmenillä. Etäopetuksen kehittyminen 1890-luvulta nykypäivän tasoiseksi on monen tekijän summa, joka on päässyt syntyään, kun johtajat korkeakouluissa ja yliopistoissa ympäri maailmaa ovat pyrkineet löytämään ja käyttämään erilaisia strategioita ja tekniikoita auttaakseen oppilaitoksia ja sen oppilaita sopeutumaan dramaattisesti muuttuviin sosiaalisiin tarpeisiin ja tilanteisiin. (Miller ym. 2014, 3–4.)

Etäopiskelun suurimpia hyötyjä ja etuja ovat opintojen aikatauluttaminen itselle sopivaan ajankohtaan ja paikkaan. Etäopiskelussa opintoja voi helposti suorittaa esimerkiksi eri paikkakunnalta käsin, kun fyysinen läsnäolo kampuksen luokahuoneessa ei ole opiskelun edellytys. Samalla tavalla etäopiskelu mahdollistaa kotoa käsin opiskelun myös ulkomailla sijaitsevilla oppilaitoksissa. Ulkomailla sijaitsevan oppilaitoksen tarjoaman tutkinnon suorittaminen etäopiskeluna kotimaasta käsin tulee yleensä myös huomattavasti edullisemmaksi, kuin paikan päällä suoritettu tutkinto tulisi. Tämä johtuu siitä, että etäopiskellessa myös käytännönjärjestelyt esimerkiksi asumisen suhteen helpottuvat runsaasti. Verkon välityksellä opiskelu ei myöskään edellytä opiskelijoilta kovin suuria tieto- ja viestintätekniisiä taitoja, vaan tavallisilla IT-taidoilla ja toimivalla internetyhteydellä pärjää hyvin. Koska etäopiskeleminen ei vaadi fyysistä läsnäoloa, mahdollistaa se opiskelun myös sellaisille henkilöille, jotka eivät muuten joko terveydellisistä, taloudellisista, oman elämänvaiheen tai etäisyyden aiheuttamista syistä pystyisi suorittamaan haluamaansa tutkintoa. (Opintopolku s.a.; Studentum s.a.; University of London s.a.; University of the People s.a.)

Yksi etäopiskelun haasteista on muun muassa itseohjautuvuus, sillä oppimisen ollakseen tehokasta etäopiskelu vaatii opiskelijoilta paljon aktiivisuutta ja oma-aloitteisuutta. Myös erilaiset tietotekniset ongelmat sekä opintojen aikatauluttaminen voivat tuottaa hankaluuksia etäopiskeluun. (Opintopolku s.a.) Opiskelijan itsensä johtamisen taito, kyky itsenäiseen tiedonhankintaan ja vastuun kantaminen omien opintojen sujumisesta korostuvat myös vahvasti etäopiskelussa (Studentum s.a.).

Jotta etäopiskelu onnistuisi jouhevasti verkon välityksellä, edellyttää se usein verkkopohjaisen oppimisympäristön tai muun nettisivuston rakentamista. Oppimisympäristön avulla opiskelija pääsee itsenäisesti opiskelemaan opintojakson oppimateriaaleja sekä toimimaan vuorovaikutuksessa niin opettajan kuin myös muiden opiskelijoiden kanssa. Vuorovaikutuksen määrä on kuitenkin etäopinnoissa vähäisempää verrattuna perinteisempään läsnä tapahtuvaan opetukseen, sillä opiskelijan katsotaan olevan sosiaalisesti läsnä etäopiskelussa vasta silloin, kun hän kommunikoi verkkoalustalla, kun taas lähiopetuksessa hänet katsottaisiin läsnä olevaksi vain olemalla paikalla luokahuoneessa. (Opintopolku s.a.)

Etäopiskelu ja etäkurssit eivät sulje täysin pois lähiopetusta, sillä joskus verkko-opinnot voivat sisältää myös tapaamisia. Satunnaiset lähiopetuskerrat tuovat monimuotoisuutta etäopiskeluun ja vähentävät siten etäopintojen yksinäistä luonnetta sekä tarjoavat opiskelijalle mahdollisuuden saada kasvokkain tapahtuvaa henkilökohtaista ohjausta. Toisaalta etäopiskelu voi olla myös täysin virtuaalisia, jolloin lähiopiskelu ja tapaamiset puuttuvat opiskelusta kokonaan ja opiskelu tapahtuu esimerkiksi vain verkkopohjaisesta oppimisympäristöstä löytyvien luentovideoiden välityksellä. (Opintopolku s.a.; Studentum s.a.)

3.2 Etäopiskelun aikainen yhteisöllisyys

Etäopiskelu tuli osaksi monen opiskelijan arkea vuoden 2020 keväällä, kun koronavirus-pandemia pakotti opetuksen siirtymään kampuksilta verkkoon. Opetuksen siirtyminen nopeasti verkkoympäristöön vaati niin opiskelijoilta kuin myös opettajilta nopeaa mukautumista uuden normaalin uusiin toimintatapoihin. Uusien toimintatapojen lisäksi myös opiskelun toimintaympäristössä tapahtunut muutos on vaikuttanut monien eri tutkimusten mukaan opiskelijoiden kokemaan yhteisöllisyyteen, kun fyysisiä kohtaamisia on jouduttu rajoittamaan tai kun niitä ei ole pystytty järjestämään ollenkaan. (Parikka ym. 2021, 5–9; Reinikainen, R. 2019.)

Etäopiskelun aikaisesta yhteisöllisyydestä voidaan puhua etäyhteisöllisyytenä. Etäyhteisöllisyys on toisin sanoen etäyhteyksin toteutuvaa yhteisöllisyyttä ja etäyhteisö on yhteisö, joka toimii etäyhteyksien avulla. Käsitteinä etäyhteisöllisyys ja etäyhteisö ovat suhteellisen uusia, eikä niistä löydy vielä paljonkaan tietoa. Sen sijaan esimerkiksi sanat verkkoyhteisöllisyys ja verkkoyhteisö voivat kuulostaa monelle tutummalta ja suurin osa ihmisistä kookekin itse olevansa nykypäivänä osa jonkinlaista verkkoyhteisöä. Esimerkiksi Facebookissa ja Twitterissä on olemassa lukuisia internetin välityksellä toimivia verkkoyhteisöjä, joissa jatkuvasti luodaan ja ylläpidetään erilaisia vuorovaikutuksessa toimivia verkostoja. (Tilastokeskus 2010.) Etäopiskelun aikainen etäyhteisöllisyys opiskelijoiden välillä on kuitenkin volyymiltaan vähäisempää ja se rajoittuu usein pienempiin yksityisiin ryhmiin, verrattaessa esimerkiksi suuriin Facebookissa toimiviin verkkoyhteisöihin. Myös se, pitävätkö nykypäivän opiskelijat etäopiskelun yhteisöllisyyttä etäyhteisöllisyytenä vai etäisenä yhteisöllisyytenä, herättää paljon mielipiteitä pandemian aikaisten opiskelijoiden keskuudessa.

Aikana ennen pandemiaa, opiskeluyhteisöjen rakentumisen edistäjinä toimivat tavallisesti erilaiset sosiaaliset lähiympäristöt, yhteisöllisyyttä tukevat toimintatavat sekä tunne opiskeluyhteisöihin kuulumisesta. Myös oppilaitoksien omat arvomaailmat, toimintakulttuurit sekä vakiintuneet perinteet vaikuttavat opiskeluyhteisöjen muodostumiseen. Etäopiskelun hyvin itsenäinen luonne luo itsessään kehnommat edellytykset sekä suuria haasteita yhteisöllisyyden muodostumiselle etäopiskeltaessa. Opiskeluyhteisöjen rakentumista heikentävinä tekijöinä voidaan nähdä myös etäopiskelun yleistyminen ja samalla itsenäisen opiskelun lisääntyminen, sillä tapaamisten ja yhdessä tekemisen väheneminen heijastuvat suoraan yhteisöllisyyden vähenemiseen. Lähiopetuksen vähentyminen voidaan siis nähdä lisäävän haasteita yhteisöllisyyden ja yhteisöjen muodostumiselle opiskelijoiden keskuudessa. (YTHS s.a.b.)

Samoin kuin lähiopiskelussa, myös etäopiskeltaessa opiskelijoiden aktiivinen toimijuus on keskeinen piirre oppilaitoksien yhteisöllisessä toiminnassa. Se, että myös opiskelijat ovat mukana suunnittelemassa, toteuttamassa ja arvioimassa opiskeluun liittyvää toimintaa, vahvistaa opiskelijoiden kokemaa yhteisöllisyyttä. Myös oppilaitoksien opiskelijahallitukset, tutorointi sekä erilaiset toiminnalliset vertaisryhmät toimivat yhteisöllisyyttä vahvistavina tekijöinä. (Kaukinen R. & Ryökkynen S. 2019.) Tämän lisäksi monipuolisten opiskelumuotojen hyödyntäminen sekä opiskelijoiden yhdessä tekeminen etäopiskelun aikana tukee yhteisöllistä oppimista sekä opiskelijoiden välistä yhteisöllisyyttä. Tästä syystä niin lähi- kuin myös etäopiskelussa toteutetaan usein erilaisia projekteja sekä työskentelyä yhteisiä oppimistehtäviä, sillä niiden avulla opiskelijoiden on luontevaa tehdä yhteistyötä toistensa kanssa. (Opetushallitus s.a.a.)

Etäopiskelussa myös opettajien roolin tärkeys korostuu. Samalla tavalla kuin lähiopiskelussa, opettajilla on tärkeä tehtävä luoda etäyhteyksiä hyödyntäen oppilailleen oppimisympäristö, joka on jäsenilleen turvallinen ja hyväksyvä. Tällaisessa luottamustaherättävässä oppimisympäristössä opiskelijoiden on helpompaa jakaa omia ajatuksiaan ja viestiä avoimesti toistensa kanssa. Verkossa toimivat oppimisympäristöt tarjoavat opiskelijalle myös alustan tulla kuulluksi ja jakaa tuntemuksiaan esimerkiksi silloin, jos opeteltavat asiat tuntuvat hankalilta tai tehtävänannot epäselviltä. Opettajat myös yhdessä opetussuunnitelman kanssa määrittelevät usein sen, mitä opintojakson opinnoilta tavoitellaan ja millaisia menetelmiä tavoitteiden saavuttamiseksi käytetään. (Opetushallitus s.a.a.) Pelkkä opettajien ja opetussuunnitelmien taholta tuleva opetuksen organisointi ei kuitenkaan yksinään täysin riitä tuottamaan opiskelijoille kokemusta yhteisöllisyydestä, vaan myös opiskelijoiden omaa panosta ja aktiivisuutta tarvitaan yhteisöllisyyden luontiin. Tämä sama asia yhteisöllisyyden luonnin vastuusta pätee samalla tavalla myös esimerkiksi työpaikoilla. Työpaikollakaan yhteisöllisyys ei ole vain pelkän esimiehen tai yrityksen strategisten tavoitteiden kannattelemaa, vaan kaikki työyhteisön jäsenet ovat mukana yhteisöllisyyden luomisessa ja ylläpidossa. (Työterveyslaitos 2020.)

Yhteisöllisyyden lisääminen niin lähi- kuin etäopiskeltaessa vaatii osallisuutta ja luovuutta niin opettajilta kuin opiskelijoilta. Esimerkiksi opettajien antamalla opiskelijoille enemmän valtaa ja tilaa toimia aktiivisesti tarjoamalla valinnanvaraa opetuksen sisältämiin teemoihin tai toimintatapoihin, yhteinen toiminta voi helpottua sekä yhteisöllisyyden tunne samalla lisääntyä. (Opetushallitus s.a.a.) Myös sillä, että opetusryhmissä jäsenten välille pystytään muodostamaan mahdollisimman pitkäkestoisia ja myönteisiä kontakteja esimerkiksi ryhmätöiden avustuksella on suuri vaikutus yhteisöllisyyden syntymisen kannalta. Ryhmätöiden voidaan siis nähdä edesauttavan yhteisöllisyyden luomisessa, sillä ryhmätöet tarjoavat yksilöille mahdollisuuden työskennellä yhdessä toistensa kanssa siten, että heidän yhteinen toimintansa on keskinäisriippuvaista. (Opetushallitus s.a.b.)

Yhteisöllisyyden luomisen kannalta on myös oleellista, että ryhmien jäsenet voivat kokea olevansa samanarvoisia toistensa kanssa ja, että esimerkiksi ryhmissä yksilöiden välillä ei ole suurta halua kilpailla omasta arvostaan tai osaamisestaan toisiaan vastaan. On myös tärkeää, että etäopetuksen aikana oppilaitosten auktoriteettiset toimijat, kuten opettajat, ovat tukemassa ja järjestämässä myös ryhmien välistä toimintaa, jotta ryhmässä toimiminen ei rajoittuisi vain yksilön oman ryhmän sisäiseksi toiminnaksi. Useiden ryhmien keskinäinen vuorovaikutteinen toiminta luo opiskelijoille laajemman tukiverkoston, jonka avulla ryhmien välille voidaan luoda myönteisiä samaistumisenkokemuksia ja tasa-arvoa sekä vähentää yksilöiden ja ryhmien välisiä mahdollisia ennakkoluuloja toisistaan. Tällöin myös yhteisöllisyyden kokemus pääsee vahvistumaan. (Opetushallitus s.a.b.)

4 Opiskeluhyvinvointi

Tässä luvussa käsitellään opiskeluhyvinvoinnin käsitettä, yhteisöllisyyden vaikutusta opiskelijoiden opiskeluhyvinvointiin sekä etäopiskelunaikaista yksinäisyyttä. Käsiteltäviä teemoja tarkastellaan neutraalista näkökulmasta, mutta kuitenkin hieman koronaviruspandemian varjostamana. Tämä johtuu siitä, että koronaviruspandemian myötä opiskelijoiden hyvinvointi on noussut hyvin suosituksi puheenaiheeksi ja koska näkökulma on opinnäytetyön aiheen kannalta oleellinen.

Keväällä 2020 alkaneella poikkeustilalla oli suuri vaikutus korkeakouluopiskelijoiden opiskelujärjestelyihin ja opiskelijoiden hyvinvointiin. Myös jo ennen pandemian alkamista ja etäopiskeluun siirtymistä monilla korkeakouluopiskelijoilla on ollut haasteita oman hyvinvointinsa kanssa. Useiden tehtyjen tutkimusten mukaan pandemia ja sen aikainen etäopiskelu ovat vaikuttaneet negatiivisesti monien opiskelijoiden opiskeluhyvinvointiin. Tämä negatiivinen muutos on ilmennyt esimerkiksi opiskelijoiden jaksamisessa, motivaatiossa ja opinnoissa suoriutumisessa. Opiskeluhyvinvoinnin heikentyminen on vaikuttanut myös opinnoissa koetun stressin määrään sekä opintojen etenemisen hidastumiseen. Esimerkiksi Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen ja Kelan yhteistyössä tuottamassa valtakunnallisessa Korkeakouluopiskelijoiden terveys- ja hyvinvointitutkimuksessa (KOTT-tutkimus) kävi ilmi, että monet korkeakouluopiskelijat kokevat opintojen vaativan työmäärän lisääntyneen, opiskelun vaikeutuneen ja yksinäisyyden lisääntyneen. (Parikka ym. 2021, 5–9.)

4.1 Opiskeluhyvinvoinnin määrittely

Hyvinvoinnin määritelmä viittaa hyvään terveydentilaan, hyvään oloon ja kykyyn huolehtia niin omasta henkisestä kuin myös fyysisestä hyvinvoinnista. Hyvinvointi ei siis suoraan tarkoita esimerkiksi vain pelkän sairauden puuttumista, vaan sen käsite on paljon laajempi. Samalla tavalla myös opiskeluhyvinvointi on laaja-alainen teema, joka on opiskelijoille tyypillisesti hyvin henkilökohtainen ja tärkeä. Opiskeluhyvinvoinnissa on kyse opiskelijan oman elämän ja opiskelun välisestä riittävästä tasapainosta samalla tavalla, kuin ihmisen kokonaisvaltaisessa hyvinvoinnissa on kyse tärkeästä taidosta osata hallita elämän eri osa-alueita tasapuolisesti. (Kielitoimiston sanakirja 2021c; Kunttu 2011, 34–35; Laurea 2021.)

Opiskeluhyvinvointiin vaikuttavat myös paljon opiskelijan oma elämäntilanne, oppilaitoksissa muodostuviin yhteisöihin kuulumisen sekä se, että opiskelija voi kokea osallisuuden tunnetta. Kun opiskelija on hyvinvoiva, opiskelu on opiskelijalle itselleen mielekästä ja opinnot etenevät suunnitellussa aikataulussa siten, että opiskelijan arkeen mahtuu paljon

muutakin kuin vain pelkkää opiskelua. Opiskelijan oman hyvinvoinnin ja jaksamisen kannalta on siis tärkeää tehdä tilaa mielekkäälle tekemiselle, kuten esimerkiksi harrastuksille ja ihmissuhteille. Tällainen oman ajankäytön suunnittelu heijastuu myös suoraan opiskelijan elämänhallintataitoihin. Tällaiset opiskelijan elämän taustalla toimivat tekijät ja niiden luomat olosuhteet, kuten sosioekonomiset ja ympäristön luomat olosuhteet, luovat opiskelijalle kokonaisuuden, josta hänen opiskelukykynsä muodostuu. (JAMK s.a.; Kunttu 2011, 34–35; Laurea 2021.)

Opiskelijahyvinvoinnin heikentyminen ilmenee usein opiskelijoiden uupumisena, unettomuutena, keskittymisongelmina sekä alhaisena mielialana. Itseohjautuvan etäopiskelun mukana tulevat haasteet sekä etäopintojen vaatiman työmäärän lisääntyminen voivat ajoittain myös lisätä stressiä ja yksinäisyyden tunnetta, jotka vaikuttavat opiskelijahyvinvointiin laskevasti. Myös vuonna 2021 Terveystieteiden tutkimuskeskuksen ja Kelan yhteistyössä tuottamassa KOTT-tutkimuksessa kävi ilmi, että monien korkeakoulutason opiskelijoiden mielestä opintojen vaatima työmäärä on lisääntynyt huomattavasti etäopiskelun aikana, mikä puolestaan vaikuttaa koetun stressin määrään. On kuitenkin hyvä tiedostaa, että koettu kiire ja sen mukana tuleva stressi eivät aina ole pelkästään negatiivisia tekijöitä, vaan ne ovat omalla tavallaan tärkeä osa opiskeluhuvinvointia, sillä ne auttavat opinnoissa edistymistä tietyissä määrin. Tärkeintä on, että koetusta kiireestä ja stressistä opitaan ja osataan palautua. (JAMK 2021; Laurea 2021; Parikka ym. 2021, 3–9.)

4.2 Yhteisöllisyyden vaikutus opiskeluhuvinvointiin

Opiskelijoiden kokemaa hyvinvointia voidaan pyrkiä parantamaan tekemällä muutoksia opiskeluympäristöön ja vaikuttamalla opiskeluun liittyviin järjestelyihin. Opiskelu ympäristön sosiaalisen puolen positiivisuuteen voidaan vaikuttaa esimerkiksi vertaistuen, hyvän yhteishengen ja yhteisten tapahtumien avulla. Korkeakouluyhteisöissä erilaiset opiskeluun liittyvät palvelut ja tukitoimet, kuten esimerkiksi opinto-ohjaus tai tuutoritoiminta, ovat myös yleisiä tapoja vahvistaa hyvinvointia, sillä ne tarjoavat opiskelijalle mahdollisuuden tulla kohdatuksi sekä kokemuksen johonkin yhteisöön kuulumisesta. (Saima 2019.) Kun opiskelijoiden opiskeluhuvinvointia tuetaan tällaisin yhteisöllisin keinoin, voidaan silloin ennalta ehkäistä opiskelijoiden kokemaa yksinäisyyttä sekä syrjäytymistä. Samalla opiskeluhuvinvointiin panostaminen edesauttaa opiskelijoiden omaa itseohjautuvaa oppimista, opintoihin sitoutumista ja osallisuutta. (SeAMK 2021.)

Vastuu opiskeluhuvinvoinnin toteuttamisesta ja sen ylläpidosta on ensisijaisesti opiskelijalla itsellään, mutta yhteisöjen tarjoama tuki ja huolenpito auttavat hyvinvoinnin tukemisessa. Etäopiskelussa lähiyhteisöiden tarjoama avustus voi kuitenkin usein jäädä hyvin vähäiseksi. Opiskelijoiden kyky ylläpitää omaa opiskeluhuvinvointiaan etäopiskelun aikana

vaihtelee hyvin paljon yksilöstä riippuen. Tämän vuoksi sellaiset opiskelijat, joiden hyvinvointi ja opiskelukyky ovat laskeneet pandemian aikaisessa etäopiskelussa tarvitsevat kohdennettua tukea ja apua ongelmien ennaltaehkäisyyn oppilaitoksiltaan. Opiskelijoille on tärkeää tarjota erilaisia työkaluja hyvinvoinnin tueksi, jotta he pystyisivät tunnistamaan omaan hyvinvointiinsa vaikuttavia tekijöitä sekä seuraamaan omaa hyvinvointiaan tarkemmin. (JAMK 2021; Saimia 2019.)

Yhteisöllisyys on tärkeä ja keskeinen tekijä korkeakouluopiskelijoiden arjessa. Yhteisöllisyys auttaa opiskelijoiden välistä verkostoitumisessa ja se tukee opiskeluhyvinvointia ja täten myös opiskelijoiden mielenterveyttä. (Turun yliopisto 2021.) Sosiaalisilla suhteilla on hyvin suuri vaikutus yksilön hyvinvointiin ja mielenterveyteen. Sosiaalisten suhteiden tärkeys hyvinvoinnin kannalta pohjautuu ihmisten luontaiseen tarpeeseen kuulua johonkin ryhmään ja tuntea yhteenkuuluvuuden tunnetta. Silloin kun yksilö voi kokea olevansa osa jotain ryhmää, toimii tämä yhteisöllisyyden kokemus hyvinvointia edistävänä voimavarana. (YTHS s.a.a.) Näin ollen yhteisöllisyyttä lisäämällä voidaan pyrkiä parantamaan opiskelijoiden psyykkistä hyvinvointia.

Esimerkiksi VOIMAA opiskeluun -hankkeen luomassa tietopaketissa, joka käsittelee yhteisöllisyyttä ammatillisella toisella asteella ja ammattikorkeakoulussa, on kuvattu masentuneisuuden ja yhteisöllisyyden olevan yhteyksissä toisiinsa siten, että heikkoa yhteisöllisyyttä kokevat opiskelijat tuntevat itsensä useimmin masentuneiksi ja surullisiksi, kun taas vahvempaa yhteisöllisyyttä kokevien opiskelijoiden keskuudessa näiden tuntemusten määrä on vähäisempää. Tämän lisäksi vahvaa yhteisöllisyyttä kokevien opiskelijoiden keskuudessa positiivisuus ja hyvä mielenterveys ovat yleisempiä verrattaessa heikkoa yhteisöllisyyttä kokeviin opiskelijoihin. (Reinikainen, R. 2019.)

Yhteisöllisen oppimisympäristö voi siis edistää opintojen etenemistä, koska opiskelijat ovat motivoituneempia opintoihinsa ja saavat tukea toisiltaan. Tutkimusten valossa yhteisöllisyyttä voidaan siis pitää yhtenä opiskelijoiden tärkeimmistä voimavaroista. (Repo 2010.)

4.3 Yksinäisyys

Yksinäisyyttä on olemassa monenlaista ja koettuun yksinäisyyteen vaikuttavat niin yksilön sisäiset kuin ulkoiset tekijät. Tavallisesti sisäisiä tekijöitä ovat yksilön persoonallisuuteen liittyvät piirteet, kuten ujous tai arkuus, jotka voivat vaikuttaa esimerkiksi yksilön rohkeuteen tutustua uusiin ihmisiin. Ulkoisia tekijöitä ovat puolestaan esimerkiksi uuden asuin-

ympäristön aiheuttama yksinäisyys, jolloin yksilö ei ole välttämättä vielä ehtinyt tutustumaan uuden asuinpaikkakuntansa ihmisiin. Myös kiusaaminen voi olla yksi yksinäisyyttä aiheuttava ulkoinen tekijä. (MTKL s.a.)

Koetun yksinäisyyden kesto voi olla ajallisesti vaihtelevaa. On yleistä, että yksinäisyyden tunne on vahvasti sidoksissa johonkin tiettyyn tilanteeseen ja koettu yksinäisyys on täten tilapäistä, mutta yksinäisyys voi olla myös pitkäaikaista. Pitkään jatkunut yksinäisyys voi heikentää yksilön omaa itsetuntoa, mikä puolestaan voi vaikeuttaa uusien ihmissuhteiden luomista. Koska yksinäisyys vaikuttaa ihmisen psyykkiseen hyvinvointiin, voi yksinäisyys aiheuttaa myös erilaisia mielialaoireita sekä masentuneisuutta yksinäisyyden pitkittyessä. (YTHS s.a.a.)

Yksinäisyys voidaan jakaa myös sosiaaliseen ja emotionaaliseen yksinäisyyteen. Sosiaalinen yksinäisyys pohjautuu yksilöä ympäröivän yhteisön puutteelle ja siihen, että yksilö ei koe olevansa osa mitään ryhmää tai yhteisöä. Emotionaalisessa yksinäisyydessä kyse on enemmän läheisten ystävien puuttumisesta tai ystävyysuhteen menettämisestä, jolloin yksilö voi kokea olevansa kykenemätön jakamaan omia huoliensa sosiaalisten verkostojensa kanssa. (MTKL s.a.) Vaikka yksinäisyys usein sisältää yksin olemista, ei yksin olominen tarkoita kuitenkaan suoraan yksinäisyyttä. On myös täysin mahdollista, että yksilö kokee olevansa yksinäinen, vaikka hän olisi osa jotakin yhteisöä. Voidaankin siis todeta, että kun yksilön oma sosiaalinen verkosto ei vastaa yksilön omia luonnollisia tarpeita, kokee hän myös todennäköisemmin yksinäisyydentunnetta. (YTHS s.a.a.)

Elämäntilanteiden muuttuessa koetun yksinäisyyden tunne saattaa usein voimistua. Nuorten aikuisten keskuudessa tällaisia suuria elämänmuutoksia voivat olla esimerkiksi omaan kotiin muuttaminen ja perheestä irtautuminen. Samoin myös opintojen aloittaminen on hyvin uniikki elämänvaihe, jolloin tarve ympäröivän yhteisön tuelle korostuu. Samalla tavalla keväällä 2020 alkanut koronapandemia toi mukanaan erilaisia muutoksia ihmisten arkeen, jotka ovat kasvattaneet yksinäisyyden tunnetta monien keskuudessa. Yksinäisyyden lisääntymisestä koronapandemian aikana on tehty useita erilaisia tutkimuksia. Esimerkiksi vuonna 2021 Terveys ja hyvinvoinnin laitoksen ja Kelan yhteistyössä tuotetussa KOTT-tutkimuksessa huomattiin, että yli puolet korkeakouluopiskelijoista kokivat koronapandemian lisänneen yksinäisyyden tunnetta. Tutkimuksen mukaan yksinäisyyden lisääntyminen on ilmennyt opiskelijoiden välisen yhteydenpidon vähentymisenä. (Nyyti ry s.a.d; Parikka ym. 2021, 9; Turun yliopisto 2021.)

Etäopiskelun aikana opintojen yksilöllinen suorittaminen ja itsenäisesti työskentely korostuvat entuudestaan. Ammattikorkeakouluissa ja yliopistoissa muodostuu myös harvemmin yhtä tiiviitä opetusryhmiä, eli luokkia tai kurssiryhmiä, kuin esimerkiksi peruskoulussa tai

lukiossa. Monet korkeakouluikäisistä myös asuvat omillaan, mikä jo itsestään luo opiskelijalle yksinäisemmät olosuhteet verrattuna peruskouluikäiseen, vielä kotona asuvaan, oppilaaseen. Monille opiskelijoille suomalaiseen opiskelijakulttuuriin liittyvä runsas alkoholin käyttö saattaa myös aiheuttaa sosiaalisten tapahtumien ulkopuolelle jäämistä ja täten myös yksinäisyyttä, mikäli opiskelija itse haluaa välttää tilanteita, joissa alkoholia käytetään. Monelle yksin oleminen voi olla kuitenkin joskus ihan tarpeellista ja toivottuakin, eikä yksinäisyyden teema koske kaikkia opiskelijoita aina tasaisesti (Nyyti ry s.a.d.; YTHS s.a.a.)

5 Tutkimuksen toteuttaminen

Tässä luvussa esitellään tutkimuksen toteuttamiseen tiiviisti liittyviä asioita, kuten tutkimuksen tavoitteita, tutkimusmenetelmää ja tutkimusaineiston hankintaa sekä käsittelyä. Tutkimuksen varsinaisia tuloksia käsitellään myöhemmin raportin 6. luvussa, tulosesittelyssä.

Opinnäytetyön tavoitteena on löytää vastauksia seuraaviin tutkimusta ohjanneisiin tutkimuskysymyksiin:

- Millaisia kokemuksia korkeakouluopiskelijoilla on yhteisöllisyydestä pandemian aikaisen etäopiskelun ajalta, esimerkiksi millaista yhteisöllisyys on ollut ja miten se on ilmennyt?
- Miten korkeakouluopiskelijat kokevat pandemian aikaisen etäopiskelun vaikuttaneen opiskeluajan yhteisöllisyyteen, esimerkiksi onko jokin muuttunut ja miten?
- Miten yhteisöllisyyden kokemukset ja yhteisöllisyyden mahdolliset muutokset ovat heijastuneet opiskelijoiden välisiin sosiaaliinsuhteisiin ja opiskeluhuvinvointiin?

Tutkimuksesta saatujen tuloksien kautta on haluttu luoda yleiskuvaa siitä, miten yhteisöllistä pandemian aikainen opiskelu on opiskelijoiden mielestä ollut ja mitkä tekijät yhteisöllisyyteen ovat vaikuttaneet. Tulospohjaisesti on myös pyritty löytämään uusia tapoja kehittää etäopiskelun aikaista yhteisöllisyyttäideoimalla varteenotettavia ratkaisuja tai kehittämismahdollisuuksia, joiden avulla pandemian aikaista opiskelijoiden välistä yhteisöllisyyttä voitaisiin parantaa ja tukea.

5.1 Tutkimusmenetelmä ja aineisto

Tämä opinnäytetyö toteutettiin laadullisena, aineistolähtöisenä tutkimuksena. Laadullisen, eli kvalitatiivisen, tutkimuksen tarkoituksena on pyrkiä kuvaamaan, tulkitsemaan ja ymmärtämään paremmin tutkimusaiheen ilmiötä. Laadulliset tutkimukset tuotetaan usein haastatteluiden avulla, mutta niitä voidaan toteuttaa myös havainnoimalla sekä laadullisella kyselyllä. (Sarajärvi, A. & Tuomi, J. 2017.) Haastattelut voivat olla tarkoin kaavailtuja eli strukturoituja, jolloin haastatteluissa läpikäytävät kysymykset ovat hyvin tarkkoja ja ne ovat samoja kaikille haastateltaville. Laadullinen haastattelu voi olla myös niin kutsuttu teemahaastattelu, jossa haastateltavan kanssa käydään keskustelua tutkimukseen liittyvästä aiheesta, mutta haastattelukysymysten ei tarvitse olla kaikille täysin samanlaisia. Laadullisissa tutkimuksissa haastattelut voivat olla yksilöhaastatteluja tai pareittain sekä ryhmissä toteutettuja. (Grönfors, M. & Vilkkä, H. 2011, 60–63.) Tämän opinnäytetyön haastatteluissa suositettiin strukturoitua haastattelutapaa, joka kuitenkin soi mahdollisuuden keskustelulle muistakin haastatteluissa esille nousseista teemoista. Strukturoitu haastattelu tapa koettiin aineiston keräämisen kannalta oleelliseksi, sillä haastatteluista saadut vastaukset perustuivat vahvasti haastateltavien omiin henkilökohtaisiin kokemuksiin ja koska tarkasteltavaan aiheeseen haluttiin luoda syvempää ymmärrystä.

Opinnäytetyöraportin työstäminen aloitettiin syyskuussa 2021 ja opinnäytetyön laadullista tutkimusta päästiin toteuttamaan vuoden 2022 tammikuussa. Opinnäytetyön aineistona toimi opinnäytetyön tekijän pitämät haastattelut opinnäytetyön kohderyhmään kuuluvien henkilöiden kanssa. Kohderyhmään kuuluivat suomalaisissa ammattikorkeakouluissa ja yliopistoissa tällä hetkellä opiskelevat tai jo valmistuneet korkeakouluopiskelijat, jotka olivat toimineet opiskelijoina koronaviruspandemian aikana vuosina 2020–2021. Opintojen tarkempi aloitusajankohta, esimerkiksi kevät 2019 tai syksy 2021, ei vaikuttanut kohderyhmän rajaukseen, sillä opinnäytetyössä haluttiin myös selvittää sitä, miten jo ennen pandemiaa opintonsa aloittaneiden opiskelijoiden kokemukset eroavat pandemian aikana opintonsa aloittaneihin opiskelijoihin.

Tämän opinnäytetyön aineisto kerättiin haastattelemalla korkeakouluopiskelijoita, jotka ovat toimineet opiskelijoina koronaviruspandemian aikana vuosina 2020–2021. Haastateltavat henkilöt opiskelivat korkeakouluissa eri puolella Suomea, ja he ovat aloittaneet opintonsa eri aikoihin, vuosien 2016–2021 välillä. Tutkimukseen osallistui yhteensä 11 henkilöä, joista kahdeksan opiskeli yliopistossa ja kolme ammattikorkeakoulussa. Aineistoa saatiin kerättyä yhteensä seitsemästä eri korkeakoulusta, sillä jotkut haastateltavista opiskelivat samoissa oppilaitoksissa. Tutkimukseen osallistuneet henkilöt olivat 21–28-vuotiaita naisia. Osallistujista neljä oli haastattelu vaiheessa jo suorittanut tutkintonsa valmiiksi ja seitsemän heistä toimi haastattelu hetkellä vielä opiskelijana.

1. Opiskelijaprofiili

Vastaajien määrä: 11

Oppilaitos	Opintojen aloitusvuosi	Sukupuoli
Helsingin yliopisto	2016	Nainen
Tampereen yliopisto	2016	Nainen
Helsingin yliopisto	2018	Nainen
Laurea ammattikorkeakoulu	2018	Nainen
Haaga-Helia ammattikorkeakoulu	2019	Nainen
Haaga-Helia ammattikorkeakoulu	2019	Nainen
Helsingin yliopisto	2019	Nainen
Itä-Suomen yliopisto	2019	Nainen
Helsingin yliopisto	2021	Nainen
Lapin yliopisto	2021	Nainen
LUT-Yliopisto	2021	Nainen

Kuva 1 - Taulukko tutkimukseen osallistuneista opiskelijoista ja heidän oppilaitoksistaan opintojen aloitusvuoden mukaan suodatettuna.

Haastateltavat henkilöt löytyivät sosiaalista mediaa hyödyntäen, Instagramissa julkaistun päivityksen avulla. Kyseessä oleva Instagram päivitys oli Instagramin Story-osiossa julkaistu kolmeosainen video, jossa opinnäytetyön tekijä pyysi kohderyhmään kuuluvia henkilöitä ilmoittamaan, mikäli he haluaisivat vapaaehtoisesti osallistua opinnäytetyön vaatimaan tutkimukseen. Tutkimukseen osallistuminen pohjautui siis puhtaaseen vapaaehtoisuuteen ja osallistujien omaan haluun auttaa aineiston keräämisessä. Osallistumisen vapaaehtoisuuden vuoksi kerätty aineisto päättyi koostumaan vain korkeakouluissa opiskelevien naisten antamista vastauksista, sillä tutkimukseen vapaaehtoisesti osallistuvia miehiä ei ilmoittautunut mukaan yhtäkään. Vapaaehtoisuuden vuoksi myöskään erillisiä kriteerejä opiskelijoiden oppilaitosten, ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen, määrästä ei ollut erikseen asetettu. Tämä johtui siitä, että saatujen tulosten avulla haluttiin luoda laajaa yleiskuvaa korkeakouluopiskelijoiden kokemuksista etäopiskelun aikaiseen yhteisöllisyyteen liittyen, eikä tutkimuksen tarkoituksena ollut erikseen selvittää ammattikorkeakouluissa ja yliopistoissa opiskelevien opiskelijoiden kokemusten eroavaisuuksia.

Tutkimukseen osallistui yhteensä 11 henkilöä, joista kahdeksan osallistui haastatteluun ja kolme osallistui tutkimukseen pelkästään kirjallisesti kyselylomakkeen avulla aikataulutuksellista syistä. Haastattelut järjestettiin pandemiatilanteesta johtuen etähaastatteluina Microsoft Teamsin välityksellä. Haastattelujen kesto vaihteli keskimäärin 45–95 minuutin välillä. Haastatteluista yksi järjestettiin parihaastatteluna ja loput kuusi yksilöhaastatteluina. Kaikki haastattelut nauhoitettiin niin haastattelutilanteen kuin myös litteroinnin helpottamiseksi. Haastattelutilanteissa haastateltavien vastauksia ei siis kirjattu ylös, vaan vastauksen kirjaaminen tehtiin vasta jälkikäteen nauhoitusten avulla. Vastausten kirjaaminen jälkeenpäin helpotti haastatteluiden aikaista keskustelua huomattavasti, kun vastauksien ylös kirjaamiseen ei tarvinnut keskittyä ja käyttää aikaa.

Haastattelutilanteet alkoivat aihealueen esittelyllä sekä kertomalla haastateltaville hieman haastattelun kulusta ja rakenteesta. Kaikkien haastatteluiden tukena hyödynnettiin Webropolilla luotua kyselylomaketta, joka oltiin alun perin luotu tutkimukseen vain kirjallisesti vastanneelle kolmelle osallistujalle. Haastatteluiden aikana kyselylomaketta hyödynnettiin haastattelukysymysten näyttämiseen Teamsin näytönjaon avulla. Näin haastateltavat pysyivät myös näkemään haastattelukysymykset yksi kerrallaan.

Aineisto kerättiin haastattelurungon avulla, joka koostui yhteensä 15 kysymyksestä. Haastattelurunko oli sama kaikille tutkimukseen osallistuneille henkilöille, riippumatta siitä, osallistuivatko he tutkimukseen videohaastattelun avulla tai pelkästään kirjallisesti kyselylomakkeella. Haastattelut etenivät lomakehaastattelun tavoin strukturoidusti käytössä olleen haastattelurungon, eli luodun kyselylomakkeen avulla. Haastatteluissa hyödynnetty lo-

make on nähtävissä tämän raportin lopussa kohdassa "Liitteet". Strukturoidusta haastatteluvasta huolimatta yksikään haastattelu ei kuitenkaan ollut täysin samanlainen kuin toinen, sillä haastatteluiden aikana keskusteltaessa esille nousi usein erilaisia aiheita, mitkä loivat monipuolisuutta kerättyyn aineistoon. Haastattelurunko koostui seuraavista haastattelukysymyksistä:

1. *Opiskelijaprofiili (Oppilaitos, opintojen aloitusvuosi ja sukupuoli)*
2. *Miten tarpeelliseksi koet yhteisöllisyyden etäopiskelun aikana asteikolla 0–10?*
3. *Millaisia tarpeita sinulla on yhteisöllisyydelle? Esimerkiksi koetko etäopiskellessa tarvetta/halua vertaistuelle ja verkostoitumiselle muiden opiskelijoiden kanssa samalla tavalla kuin lähiopiskelussa? Näetkö tarpeitasi eteen omatoimisesti vaivaa, miten?*
4. *Miten yhteisöllisyys on mielestäsi ilmennyt etäopiskelun aikana ja onko se ollut mielestäsi tarpeeksi riittävää? Onko oppilaitoksesi tai jokin muu taho esimerkiksi järjestänyt jotain yhteisöllisyyttä edistävää toimintaa etäopiskelun aikana ja oletko ottanut siihen osaa?*
5. *Millaiset tekijät tai toimintatavat etäopiskelun aikana tukevat mielestäsi parhaiten opiskelijoiden välisen yhteisöllisyyden toteutumista? Millaiset asiat vaikuttavat mielestäsi eniten yhteisöllisyyden hyvään laatuun?*
6. *Kenen koet olevan vastuussa yhteisöllisyyden toteutumisesta etäopiskelun aikana? Koetko, että oppilaitoksien/järjestöjen/opettajien/opiskelijoiden tai jonkun muun tahon tulisi nähdä enemmän vaivaa etäopiskelun aikaisen yhteisöllisyyden eteen?*
7. *Pandemian aikana lähiopetuksesta, opiskelijatapahtumista ja muista tapaamisista on jouduttu luopumaan lähes kokonaan. Koetko siitä huolimatta itse kuuluvasi opiskelijayhteisöihin tai muihin opiskellessa muodostuviin ryhmiin, kuten järjestöihin, opetusryhmiin tai kaveriporukoihin? Millaisiin ryhmiin koet tai et koe kuuluvasi ja miksi?*
8. *Miten koet toisiin tutustumisen, ystäväystymisen ja ryhmäytymisen onnistuvan etäopiskelun aikana? Miten olet itse päässyt tutustumaan uusiin ihmisiin etäopiskelun aikana? Koetko, että uusia ystävyssuhteita on helppoa tai vaikea luoda etäyhteyksien avulla tai miten jo olemassa olevien opiskelupiirien ystävyssuhteiden ylläpito on sujunut etäopiskelun aikana?*
9. *Miten hyvin koet opinnoissasi ilmenevän yhteisöllisyyden vastaavan omia ennakkoluulojasi ja odotuksiasi opiskeluajan yhteisöllisyydestä asteikolla 0–10? (0=ei vastaa ollenkaan, 10=vastaa täysin)*
10. *Mitkä asiat opiskelijoiden väliseen yhteisöllisyyteen ja opiskelijakulttuuriin liittyen ovat kokeneet mielestäsi kovimman kolauksen etäopiskelun aikana?*
11. *Miten koet yhteisöllisyyden vaikuttavan omaan opiskeluhuvinvointiisi? Koetko, että ne ryhmät ja yhteisöt, joihin kuulut tukevat hyvinvointiasi ja jaksamistasi, miten?*
12. *Miten koet etäopiskelun vaikuttaneen opiskelumotivaatioosi asteikolla 0–10? (0=negatiivinen, 5=ei vaikutusta, 10=positiivinen)*

13. Oletko kokenut etäopiskelun yksinäiseksi 0–10? (0= en koskaan, 5=ajoittain, 10=usein)

14. Millaiset asiat etäopiskelussa ovat aiheuttaneet yksinäisyydentunnetta? Oletko huomannut eroa kokemassasi yksinäisyyden määrässä etäopiskelun aikana verrattuna opiskelu-aikaan ennen pandemiaa? Jos et ole kokenut etäopiskelua yksinäiseksi, osaatko sanoa, mitkä asiat tähän ovat vaikuttaneet?

15. Mitä asioita voitaisiin mielestäsi tehdä toisin, jotta opiskelijoiden välistä yhteisöllisyyttä voitaisiin vahvistaa? Tuleeko mieleesi jotain konkreettista tekoa, jolla lähtisit kehittämään yhteisöllisyyttä? Esimerkiksi pitäisikö ryhmätyöskentelyä lisätä, opetusmenetelmiä muuttaa, voisivatko järjestöt/tutorit/opettajat tai muut tahot tehdä jotain asian eteen jne.?

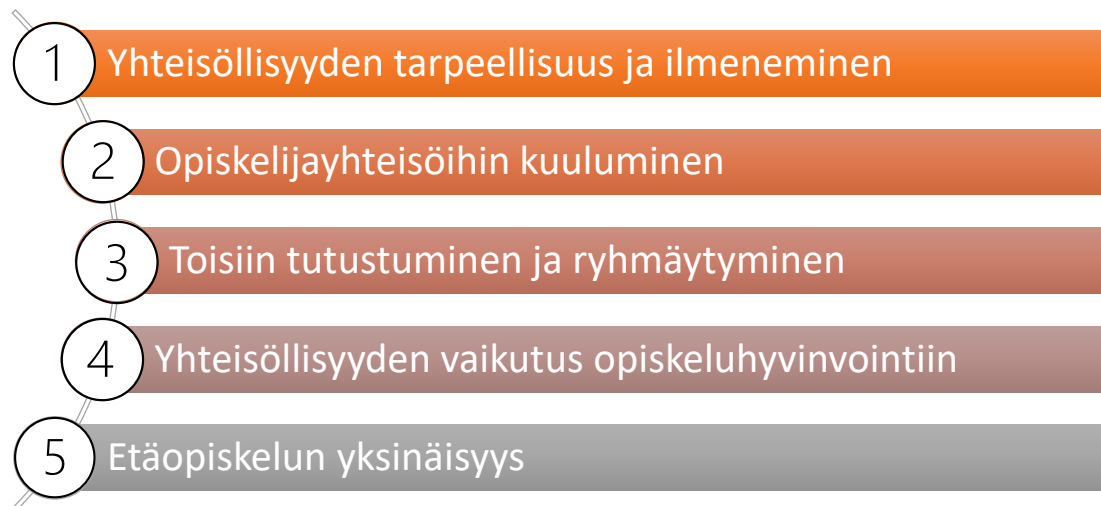
Nämä kysymykset päätyivät haastattelukysymyksikseni, sillä niiden sisällöllisen monipuolisuuden toivottiin luovan opinnäytetyön tavoitteiden kannalta arvokasta ja tarvittavaa tietoa. Haastatteluissa esitetyt kysymykset ovat myös vahvasti liitoksissa opinnäytetyön tutkimuskysymyksiin, mikä vaikutti paljon haastattelukysymysten lopulliseen valintaan. Osa kysymyksistä ei kuitenkaan liittynyt niin vahvasti itse tutkimuskysymyksiin, vaan niiden avulla haluttiin enemmänkin pohjustaa ja viritellä keskustelua haastateltavan kanssa.

5.2 Aineiston käsittely

Kaikki haastattelut saatiin pidettyä yhden viikon aikana. Kun haastattelut oli pidetty, niistä muodostunutta aineistoa alettiin varsinaisesti käsittelemään. Aineiston käsittely onnistui helposti haastatteluiden videotallenteiden avustuksella, sillä itse haastattelutilanteissa ei tehty minkäänlaisia kirjallisia muistiinpanoja. Videotallenteiden sisältävän aineiston kirjallista tallentamista varten kaikki haastatteluissa kerätty data taltioitiin luodun Webropol-lomakkeen avustuksella. Tämä tehtiin siksi, että kaikki kerätty aineisto olisi kerättyinä samaan paikkaan ja saatavilla helposti. Käytännössä tämä tarkoitti sitä, että haastatteluiden litterointi hoidettiin suoraan lomakkeen kysymyksien vastauskohtiin kirjoittamalla ja lähettämällä lomake eteenpäin. Näin haastatteluiden videoaineistosta pystyttiin luomaan yhtenäinen kirjallinen aineisto, jonka avulla saatuja tuloksia pystyttiin alkaa käsittelemään.

Kun aineisto oli saatu kirjalliseen muotoonsa, alettiin kirjallista aineistoa käsittelemään ja karsimaan. Karsiminen oli tässä vaiheessa hyvin oleellista, sillä haastattelukysymykset olivat laajoja ja koska niitä oli paljon. Myös koska osa kysymyksistä oli toiminut ikään kuin keskusteluiden tukena ja suunnanantajana, ei niiden jokaisen esille tuominen erikseen ollut tutkimuksen tavoitteen puolesta tarpeellista. Osallistujien muodostamasta aineistosta etsittiin opinnäytetyöraportin kannalta keskeisimpiä ja yleisimpiä teemoja, jotka nousivat haastatteluiden aikana eniten esille.

Haastatteluiden aikana keskusteluiden keskeisimmiksi teemoiksi nousivat opiskelijoiden kokema tarve yhteisöllisyydelle, yhteisöllisyyden ilmeneminen pandemian aikaisessa etäopiskelussa, opiskelijoiden kokema tunne opiskelijayhteisöihin kuulumisesta, toisiin tutustuminen ja ryhmäytyminen sekä opiskeluhuvinvointi ja opiskelijoiden kokema yksinäisyys etäopiskelun aikana. Koska opinnäytetyön aihe keskittyi korkeakouluopiskelijoiden omiin kokemuksiin pandemian aikaisen etäopiskelun yhteisöllisyydestä, muodostui aineiston tarkastelun kannalta keskeisimmiksi teemoiksi seuraavat viisi näkökulmaa, joita analysoidaan yksilöidysti tarkemmin raportin 6. luvussa, tulosesittelyssä.

Kuva 2 - Aineiston tarkastelun viisi keskeisintä näkökulmaa.

Aineistolähtöisten teemojen hahmottumisessa auttoi myös opinnäytetyön oma tietopohja. Teemojen löytyttyä niihin liittyvästä aineistosta pyrittiin löytämään korkeakouluopiskelijoiden kokemuksiin pohjautuvia yleisimpiä yhtenäisyyksiä tai eroavaisuuksia. Kun yhtenäisyydet tai eroavaisuudet oli todettu, alettiin niitä analysoida, jotta tuloksista saataisiin muodostettua yhtenäisempi kokonaisuus. Tuloksien analysointia käsitellään tarkemmin seuraavassa luvussa.

6 Tulosesittely

Tässä luvussa esitellään tutkimuksessa ilmi tulleita tuloksia. Tutkimuksesta saadut tulokset ovat jäsennelty keskeisimpien näkökulmien mukaan (Kuva 2). Nämä aineistolähtöisesti rakennetut näkökulmat ovat myös ottaneet vaikutteita raportin tietoperustasta, sillä työn eri osiot haluttiin pitää vuorovaikutteisina ja keskenään kommunikoivina.

Tulosesittelyn ja tuloksien analysoinnin avulla on ensisijaisesti pyritty luomaan ymmärrystä opinnäytetyön aihetta kohtaan, tuomalla esille korkeakouluopiskelijoiden omia henkilökohtaisia kokemuksia pandemian aikaisen etäopiskelun yhteisöllisyyteen liittyen. Analysointia on pyritty tekemään kerätystä aineistoista tehtyjen päätelmien avulla. Analysoinnin ja päätelmien totuudenmukaisuutta on pyritty tukemaan aineistosta esille nousseilla haastateltavien suorilla lainauksilla. Suorat lainaukset ovat luettavissa kyseistä aihealuetta käsittelevien osioiden alta ja ne ovat merkitty anonyymisti kooditunnisteilla. Vastaajat koodattiin satunnaisessa järjestyksessä anonymiteetin takaamiseksi. Kooditunnisteet H1-H8 tarkoittavat haastatteluun osallistunutta henkilöä ja K9-11 tarkoittavat tutkimukseen vain kirjallisesti kyselylomakkeen avulla osallistunutta henkilöä.

6.1 Yhteisöllisyyden tarve ja ilmeneminen etäopiskelun aikana

Tutkimukseen osallistuneet opiskelijat kokivat korkeakouluissa ilmenevän yhteisöllisyyden olevan erittäin tärkeä ja oleellinen voimavara opiskelijan elämässä ja onnistuneen opiskelijakokemuksen luomisessa. Osallistujien arvioidessa etäopiskelun aikaisen yhteisöllisyyden tärkeyttä itselleen asteikolla 0–10, vastauksien keskiarvoksi koitui 8,1. Alhaisin annettu arvo yhteisöllisyyden tärkeydelle oli viisi ja korkein kymmenen. Opiskelijat, jotka olivat aivan opintojensa loppusuoralla tai jo valmistuneita, eivät kokeneet etäopiskelun aikaisen yhteisöllisyyden olevan niin tärkeää, kuin opiskelijat, jotka olivat aloittaneet opiskelun parin viime vuoden aikana. Tämä johtui pitkälti siitä, että jo pidempään opiskelleet opiskelijat olivat jo ehtineet luomaan omat verkostonsa ja olivat enemmän keskittyneitä opintojen loppuun viemiseen.

”Korkeakouluissa näen yhteisöllisyyden eräänlaisena voimavarana. Se on opiskelua tukevaa toimintaa, joka tukee kaikkia oppilaitoksissa toimivia, niin opiskelijoita, opettajia sekä muuta henkilöstöä.” – H2

”Itse huomasin, että tarve yhteisöllisyydelle etäopiskelussa kasvoi, kun jäi niin yksin kaikkien tehtävien kanssa. Normaleissa luentotilanteissa sai aina paljon purettua omaa stressiä toisten kanssa.” – H6

Pääsääntöisesti opiskelijat mielsivät korkeakoulujen yhteisöllisyyden olevan yhdessä olemista ja tekemistä oppilaitoksissa muodostuvien verkostojen kanssa. Opiskelijat näkivät yhteisöllisyyden opiskelijakavereiden luomana vertaistukena, opiskelijakunnan ja opiskelijayhteisöjen toimintana ja tapahtumina sekä etäopiskelun aikaisena tiimityöskentelynä.

Erityisesti opiskelijakavereilta saadun vertaistuen tärkeys korostui vastaajien keskuudessa, sillä etäopiskellessa tunnetta opiskelijaa ympäröivän yhteisön tuesta ei päässyt samalla tavalla muodostumaan, kun arkiset ja luonnolliset kohtaamiset kampuksilla puuttuvat opiskelusta kokonaan. Opiskelijayhteisö nähtiin vastaajien keskuudessa paikkana, jossa on mahdollista jakaa omia ajatuksia ja kokemuksia niin, että muut opiskelijat ymmärtävät sen, mitä opiskelijana käydään läpi ja missä asemassa toimitaan kyseisessä yhteisössä.

”Pidän yhteyttä lähimmäisten koulukavereiden kanssa, heidän kanssaan voidaan jakaa paljon ajatuksia ja fiiliksiä, sillä käymme samoja asioita läpi samaan aikaan.” – H3

”Nyt kun lähiopiskelua ei ole voitu järjestää, ei yhteisöllisyyttä ole päässyt syntymään luonnostaan. Tämä on vaikuttanut itselläni yhteisöllisyyden tärkeyden ja merkityksen korostumiseen. Tuntuu, että yhteisöllisyyden tärkeyden on kunnolla tajunnut vasta lähiopetuksen loputtua.” – H5

”Opiskelun yhteisöllisyys on itselleni hyvin tärkeää. Tällä hetkellä tuntuu, että itseltäni on viety kokonaan pois se opiskelun sosiaalinen puoli; jakaminen, opiskelukavereiden luoma tuki sekä se tunne johonkin kuulumisesta. Itsestäni ei tällä hetkellä tunnu siltä, että etenisin yhdessä muiden opiskelijoiden kanssa kohti sitä meitä yhdistävää tavoitetta, eli koulusta valmistumista. Tällä hetkellä tuntuu, että kaikki opiskelijat ovat enemmänkin niin sanotulla yksinäisellä matkalla.” – H8

Opiskelijoiden oma-aloitteinen vaivannäkö etäopiskelun aikaisen yhteisöllisyyden eteen oli hyvin vaihtelevaa haastateltujen keskuudessa riippuen siitä, puhuttiinko vapaa-ajalla vai itse etäluennoilla tapahtuvasta yhteisöllisyydestä. Vapaa-ajallaan monet opiskelijat ovat nähneet vaivaa opiskeluajan yhteisöllisyyden eteen pitämällä yhteyttä opiskelukavereihinsa erilaisissa sosiaalisen median kanavissa sekä suunnittelemalla yhteistä tekemistä. Myös, jos aluekohtaiset rajoitukset ovat sallineet, monet opiskelijat ovat pyrkineet viettämään aikaansa kampuksilla, mikä on mahdollistanut opiskelijakollegoiden tapaamisen esimerkiksi opiskelun, hengailun tai lounastamisen merkeissä.

Etäluennoilla opiskelijoiden toiminta ja vaivannäkö yhteisöllisyyden eteen oli puolestaan hyvin erilaista ja passivoitunutta. Yli puolet tutkimukseen osallistuneista opiskelijoista kertoivat, etteivät he esimerkiksi omatoimisesti pistä omaa kameraansa päälle etäluennoilla, eivätkä he myöskään halua aktiivisesti ottaa osaa etäluennoilla käytäviin keskusteluihin. Syynä tähän toimintaan oli monella opiskelijalla ajatus siitä, ettei heidän osallistumisensa keskusteluun toisi luennoille sisällöllisesti mitään lisäarvoa tai se, että oman äänen tai kasvojen esiintuominen tuntemattomien ihmisten edessä tuntuu pelottavalta. Osa opiskelijoista kokivat myös jonkun verran ulkonäköpaineita kameran käyttöön liittyen, mikäli he eivät olleet laittaneet itseään ”ihmisen näköiseksi” luentoa varten. Opiskelijoiden kameran aktiiviseen käyttöön etäluennoilla ilmeni yhtenäisyyksiä silloin, jos opiskelijat kokivat opettajan vetoavan heidän tunteisiinsa. Jos opettaja esimerkiksi ilmaisi halunsa ja tarpeensa

nähdä opiskelijoita, jotta opettaminen ei tuntuisi niin yksinäiseltä, silloin opiskelijat ilmaisivat pitävänsä kameraansa mieluusti päällä pelkästä myötätunnosta opettajaa kohtaan. Monilla opiskelijoilla oli myös ollut etäluennoillaan käytössä kamerapakko, mikä ei tuntunut opiskelijoista ajatuksena niin mukavalta, mutta kameroiden pakollinen päällä pitäminen koettiin kuitenkin hyödylliseksi yhteisöllisyyden luomisen kannalta.

"Itse etäluennoilla en kauheasti tee mitään yhteisöllisyyden eteen, ehkä joskus yritän auttaa ja neuvoa muita tarvittaessa. En esimerkiksi käytä kameraa tai pyydä puheenvuoroja, jos ei ole pakko. Tämä johtuu siitä, että en koe, että oma puheenvuoroni edistäisi yhteisöllisyyttä tai olisi muuten tarpeellinen opetuksen kannalta." – K11

"Yhteisöllisyyttä etäopiskelussa ei ole ihan hirveästi ilmennyt esimerkiksi oppitunneilla. Luennoilla ja ryhmätöissä yhteisöllisyys on vähäistä juttelemista toisen kanssa, mutta mitään sen suurempaa en koe, että yhteisöllisyyden eteen olisi tehty. Esimerkiksi tuntien alussa nimenhuuto ja kuulumisten kysyminen on mielestäni laadullisesti parasta, mihin on päästy. Välillä luennot ovat tuntuneet jopa enemmän podcasteilta, kuin oppitunneilta, joihin osallistuisi monta ihmistä." – H3

"Pyrin pitämään myös kameraa päällä etäluennoilla, koska olen huomannut, että välillä opettajia on harmittanut todella paljon puhua naamattomalle yleisölle." – H4

"Etäluennoilla kurssin koko vaikuttaa paljon omaan toimintaan. Pienemmissä ryhmissä kameran käyttö tuntuu luonnollisemmalta ja siitä tulee tunne, että keskustelee oikeiden ihmisten kanssa. Ryhmän pienuus saa opiskelun tuntumaan myös enemmän lähiopiskelulta, koska ryhmä on tiiviimpi ja siinä on siksi myös helpompi olla itse läsnä. Jos opettaja on entuudestaan tuttu, niin pidän kameraa useimmiten päällä, koska koen huonoa omatuntoa opettajien puolesta, kun kukaan ei laita kameraa omatoimisesti päälle." – H5

Tutkimukseen osallistuneista opiskelijoista kaikki kokivat, että heidän oppilaitoksessaan oli pyritty järjestämään jotain yhteisöllisyyttä edistävää toimintaa etäopiskelun aikana. Esimerkkejä oppilaitoksissa järjestetystä virtuaalisesta toiminnasta ovat muun muassa ainejärjestön etälukupiirit, rehtorin päiväkahvit, etälounas- ja kahvihetket sekä muut vapaa-ajalle painottuvat tapahtumat, kuten peli-illat, virtuaalivappu tai virtuaalisitsit. Kuitenkin vain alle kolmasosa tutkimukseen osallistuneista kertoi osallistuneensa virtuaalisesti järjestettäviin tapahtumiin. Opiskelijoiden vähäinen osallisuus virtuaalisesti järjestettäviin tapahtumiin johtui opiskelijoiden ennako-oletuksista tapahtumia kohtaan, niiden mielenkiintoisuudesta sekä siitä, kokivatko opiskelijat järjestettävän tapahtuman itselleen tarpeelliseksi ja lisäarvoa tuovaksi. Jos opiskelijat tiesivät, että tapahtumaan oli osallistumassa tuttuja henkilöitä, osallistuminen virtuaalitapahtumiin vaikutti helpottuvan. Haastateltujen mielestä parhaiten onnistuneet etätapahtumat olivat sellaisia, jotka oli voitu toteuttaa hybridimallilla. Tällöin opiskelijat olivat osallistuneet tapahtumaan yhdessä pienissä ryhmissä etäyhteyksien avulla.

"Kaverit ovat saaneet itseni osallistumaan etätapahtumiin. Tutut naamat tuovat helppoutta osallistua, mutta jos tietäisi että on tapahtumassa ihan yksin, olisi kynnys osallistumiseen todella suuri." – H8

Kuitenkin ajatuksen tasolla virtuaalisesti järjestettävät tapahtumat olivat opiskelijoiden mielestä kivoja ja heistä oli tärkeää, että niitä järjestetään, jotta suhteellisen normaalia opiskelijaelämää voitaisiin ylläpitää pandemian aikana. Todellisuudessa etätapahtumissa kommunikointi oli opiskelijoiden mielestä ajoittain hyvin haastavaa, eivätkä tapahtumat siksi tuntuneet heistä kauhean luonnollisilta. Monet opiskelijat kokivat myös, että pandemian alkuvaiheessa heillä oli enemmän innostusta osallistua etänä järjestettäviin tapahtumiin, mutta etäopiskelun jatkuessa pitkään, innostuneisuus on vähentynyt huomattavasti.

”Olen tietoinen, että jotain yhteisöllistä toimintaa on järjestänyt, mutta en ole ottanut niihin itse osaa. En koe, että etätapahtumista saatu arvo olisi sama, kuin se normaalissa lähitapahtumassa olisi, enkä saa niistä kauheasti muutenkaan irti. Ne tuntuvat kiusalliselta ja joskus jopa esittämiseltä, kun joutuu toimimaan tuntemattomien ihmisten kanssa yhdessä. Toisaalta joillekin henkilöille osallistuminen oman kodin turvasta voi helpottaa tapahtumiin osallistumista, mutta itselleni niihin osallistuminen vain tuntuu hankalalta.” – H6

”Olen nähnyt mainoksia yhteisölliseen toimintaan liittyen, mutta en ole ottanut niihin osaa, sillä oma ennako-oletukseni painaa niin paljon. Etänä osallistuminen ei tunnu samalta ja välillä se tuntuu jopa kiusalliselta, kun ei voi tietää ovatko kaikki paikalla olijat vain hiljaa. Mielestäni kasvokkain tapahtuvia kohtaamisia ei vaan yksinkertaisesti voida korvata virtuaalisilla kohtaamisilla, mutta mielestäni on silti tärkeää yrittää saada ihmisiä kohtaamaan edes virtuaalisesti tällaisena aikana, kun siihen ei ole muuta mahdollisuutta.” – H2

”Uuden huuma oli suurempaa silloin ihan pandemian alussa, mikä ainakin itselle loi fiiliksen, että etätapahtumilla on mahdollisuus onnistua, mutta nyt lähiaikoina innostuneisuus on laskenut.” – H7

6.2 Opiskelijoiden kokemus opiskelijayhteisöihin kuulumisesta

Koronaviruspandemialla on ollut suuri vaikutus korkeakouluissa tapahtuvaan toimintaan, kun opetus on jouduttu siirtämään kampuksilta verkkoon ja kun opiskelijaelämään normaalisti kuuluvat kohtaamiset kampuksilla ja tapahtumissa ovat jääneet pois opiskelijoiden arjesta. Haastatteluissa nousi esille, että opiskelijoiden kokema tunne erilaisiin opiskelijayhteisöihin kuulumisesta rajoittui suurelta osin vain pelkkiin opiskeltaessa muodostuviin läheisiin kaverisuhteisiin. Osallistuneista vain alle kolmasosa koki löyhästi kuuluvansa järjestöihin tai muihin opiskelijayhteisöihin oman aktiivisuutensa ansiosta.

”Koen ettei meille ole oikein muodostunut mitään ryhmää tai yhteisöä kunnolla. Myöskään järjestötoiminta ei ole tullut riittävän tutuksi, kun ei ole ollut mitään tapahtumiakaan missä sitä olisi esitelty. Mitään suurta ryhmähenkeä ei myöskään ole, lähinnä muutama opiskelukaveri siellä täällä. Meillä on kaikilla kursseilla aika erilainen kokoonpano, joten samat kaverit ei aina ole samoilla kursseilla.” – K9

”Kaveriporukat ovat olleet itselleni kaikista yhteisöistä ne tärkeimmät, sillä ne ovat auttaneet luomaan tunnetta opiskelija olemisesta, kun heidän kanssaan on voinut osallistuttua tapahtumiin ja tehdä muutenkin kaikenlaista.” – H3

Haastateltava kokivat kuuluvansa erilaisiin opetusryhmiin vaihtelevasti, riippuen täysin siitä, millaisesta opetusryhmästä puhuttiin. Esimerkiksi haastatelluista kukaan ei kokenut

kuuluvansa mihinkään tiettyyn ”kotiluokkaan”, eivätkä opiskelijat edes välttämättä tunteet luokkalaisiaan ollenkaan. Haastateltujen mukaan etäluennoilla tunnetta opetusryhmään kuulumisesta loivat parhaiten tiivis ryhmätyöskentely, kameroiden käyttö, aktivoiva keskustelu ja opetusryhmän pieni koko. Tuttujen opiskelijakavereiden osallistuminen samoille etäluennoille vaikutti opiskelijoiden kokemukseen opintoryhmään kuulumisesta positiivisesti, sillä heidän läsnäolonsa teki etäopiskelusta vähemmän yksinäistä ja se loi opiskelijoiden välille tunteen, että heillä oli jokin yhdistävä tekijä. Etäluennoilla, joihin opiskelijat osallistuivat yksin ilman tuttuja opiskelijakavereita, tunnetta opetusryhmään kuulumisesta lisäsi parhaiten se, jos kurssin alussa opetusta oli pystytty järjestämään hybridimallissa. Hybridimallin luoma mahdollisuus opiskelijakollegoiden näkemiseen nähtiin helpottavan etäopiskelua ja etäluennoilla yhdessä toimimista, kun opiskelijoiden oli ollut mahdollista tavata, luoda kontaktia ja muodostaa jonkinlainen käsitys toisiaan lähiluentojen aikana.

”Etäopinnoissa yhteisöllisyys tuntu jotenkin kuihtuvan kokonaan pois. Etäluennoilla muodostuu sellainen kevyt fiilis yhteisöllisyydestä, mutta se ei vastaa mitenkään sitä ryhmään kuulumisen tunnetta, jota lähiopiskelussa muodostuisi.” – H8

Opiskelijat, jotka olivat aloittaneet opiskelun koronaviruspandemian aikana, vuonna 2021, kokivat kuuluvansa vahvemmin oppilaitoksissa muodostuviin ryhmiin, verrattuna opiskelijoihin, jotka olivat aloittaneet opiskelun ennen pandemiaa. Uusien opiskelijoiden keskuudessa yhteisölliseen toimintaan oli pyritty panostamaan järjestämällä yhteistä tekemistä usein, koronarajoitusten sen vain salliessa. Vuonna 2021 opiskelun aloittaneet opiskelijat olivat myös kaikki muuttaneet opintojensa perässä toiselle paikkakunnalle, mikä heidän mukaansa vaikutti paljon siihen, että he kokivat hyvin tarpeelliseksi ja jopa pakonomaiseksi tutustua uusiin ihmisiin uudella asuinpaikkakunnallaan. Uudet opiskelijat kokivat pandemian aikaisen opiskelun myös vastaavan todella hyvin heidän omia odotuksiaan ja ennakkoluulojaan opiskeluajan yhteisöllisyydestä. He olivat jopa positiivisesti yllättyneitä siihen, miten hyvin opiskelijaelämään oli päässyt kiinni poikkeuksellisesta ajankohdasta huolimatta.

”Yhteisöllisyys motivoi, auttaa itseäni jaksamaan ja pitää kiinni sosiaalisuudessa. Tämä korostuu varsinkin itseni kaltaisten opiskelijoiden kohdalla, jotka muuttavat opintojensa perässä toiselle paikkakunnalle. Opintojen aloittaminen täysin tuntemattomalla paikkakunnalla on ilman koronaakin melko haastavaa. Nyt varsinkin fuksivuotena tarve yhteisöllisyydelle on korostunut todella paljon.” – H5

”Ilman opiskelukavereita, en oikein kokenut olevani opiskelija. Opiskelijakaverit loivat yhteisöllisen tunteen, joka mahdollisti itselleni kokemuksen opiskelijayhteisöön kuulumisesta. Ilman kaveriporukoita itselläni ei muodostunut yhteisöllistä oloa opiskelijapiireihin. Ilman kavereita en myöskään olisi halunnut osallistua esimerkiksi opiskelijatapahtumiin.” – H3

Ennen vuotta 2020 opintonsa aloittaneet opiskelijat kokivat irtaantuneensa opiskelijayhteisöistä etäopiskelun aikana huomattavasti. Vaikka opiskelijat olivat ehtineet verkostoitu-

maan ja tutustumaan toistensa kanssa ennen etäopetukseen siirtymistä, etäopiskelun luomat olosuhteet olivat vaikuttaneet jo olemassa olleihin suhteisiin negatiivisesti. Haastatelluista monet mainitsivat, että yhteydenpito opiskelijakavereihin on vähentynyt hurjasti. Yhteydenpidon vähentyminen on myös heijastunut suoraan yhteisen puuhastelun vähentymiseen.

”Kaveriryhmät ovat hajonneet tai ne eivät ole enää niin vahvoja kuin ennen. Uskon kuitenkin omien opintojen etenemisen vaikuttaneen tähän eniten ja sitten vasta etäopiskelun. Koen, että opiskelun alussa tapahtuvalla ryhmäytymisellä on todella iso rooli kestävien ryhmien ja suhteiden muodostamisessa.” – H1

”Tuntuu sillä, että yhteisöllisyys opiskelijayhteisöjen niin sanottujen reunahenkilöiden kanssa on jäänyt vähälle tai täysin olemattomaksi. Yhteisöjen ydinporukan kanssa näkee ja sosialisoi paljon ja heistä pitää tiukasti kiinni, mutta reunahenkilöiden kanssa tätä samaa ei tapahdu.” – H5

”Olen aloittanut opiskelun vuonna 2016 ja ehdin neljän vuoden ajan tutustua muihin ja tulla osaksi yhteisöjäni. En kuitenkaan etäopiskelun aikana ole päässyt sisälle mihinkään uuteen yhteisöön. Samat vanhat tutut pyörivät kuvioissa, tosin jotkut ovat tippuneet kyydistä pois. Syyt pois jäämiselle ovat luonnollisia, kuten esimerkiksi valmistuminen ja muualle muuttaminen.” – H7

”WhatsApp chatitkään eivät enää tunnu kannattelevan luokkani tai muiden ryhmien yhteisöllisyyttä ja sama pätee kaveriporukoihin, joissa yhteydenpito on vähentynyt.” – H4

6.3 Opiskelijoiden tutustuminen ja ryhmäytyminen

Haastateltavien omat kokemukset etäopiskelun aikaisesta ystäväystymisestä ja ryhmäytymisestä olivat pitkälti hyvin samankaltaisia. Aiheesta keskusteltaessa esille nousi opiskelijoiden kokemaa tarvetta tutustua toisiinsa, halu kuulua ryhmään ja kokea yhteenkuuluvuutta muiden opiskelijoiden kanssa. Haastateltavilta pyydettiin avaamaan kokemuksiaan siitä, miten he kokivat toisiin tutustumisen, ystäväystymisen ja ryhmäytymisen onnistuvan etäopiskelun aikana, miten he olivat itse päässeet tutustumaan uusiin ihmisiin etäopiskellessa sekä sitä, miten he kokivat ennen pandemiaa syntyneiden opiskelijakaverisuhteiden ylläpidon sujuneen etäopiskeluaikana.

Tutkimukseen osallistuneista opiskelijat olivat kaikki yhtä mieltä siitä, että toisiin tutustuminen etäopiskellessa oli hyvin haastavaa ja ystäväystymisessä pelkästään etäyhteyksin onnistuminen tuntui kaikille vastaajille lähes mahdottomalta. Hybridimallissa tapahtuvan opiskelun nähtiin opiskelijoiden keskuudessa luovan paremmat edellytykset toisiin tutustumiseen, ystäväystymiselle ja ylipäätään yhteisöllisyydelle, sillä jo vähäisetkin lähiopetuskerat etäopiskelun lomassa tuntuivat auttavan opiskelijoita tutustumaan toisiinsa sekä tuomaan heitä lähemmäs toisiaan.

”En usko, että ystäväystyminen onnistuisi täysin pelkkien etäyhteyksien avulla. Itselläni oli onneksi välillä lähiopetusta sekä muita tapaamisia livenä, jotka mahdollistivat tutustumisen muihin opiskelijoihin.” – K9

"Sanoisin, että on vaikea tutustua uusiin ihmisiin pelkkien etäyhteyksien avulla. Jo olemassa olevat ystävyysuhteet ovat paljon helpompia, kun opiskelukavereille voi vaan laittaa viestiä, eikä kukaan heistä ihmettele, että miksi toi yrittää puhua mulle."
– K10

Toisiin tutustumisen haastavuus opiskelijoiden keskuudessa pohjautui paljolti siihen, että etäopiskelussa ei oikein päässyt muodostumaan mitään sellaista pysyvää alustaa tai tilaa, joka olisi luokkahuoneen tai opiskelijatapahtumien tavoin tarjonnut opiskelijoille paikan nähdä ja tutustua toisiinsa. Etäluennoilla ja pienryhmissä työskenneltäessä opiskelijoiden välisillä vähäisillä keskusteluilla oli tapana pysytellä pelkästään itse opetukseen ja koulu-tehtäviin liittyvissä asioissa. Tällöin opiskelijoiden välillä käydyt keskustelut eivät oikein onnistuneet luomaan mitään kuvaa siitä, kuka tämä opiskelija on henkilönä ja persoonana, vaan enemmänkin siitä, mitä tämä opiskelija kyseisestä opetettavasta aiheesta tietää. Etäyhteyksin toisia opiskelijoita oli haastateltavien mielestä myös lähes mahdotonta lukea ja ennakoida, kun heidän eleitensä ei pystytty tulkitsemaan samalla tavalla kuin lähiopetuksessa olisi pystytty. Tämä vaikutti siihen, että opiskelijoiden oli joskus myös hyvin hankala arvioida, halusivatko opiskelijakollegat ylipäättään keskustella vapaasti muista kuin opetukseen liittyvistä asioista. Tämä taas rinnastui suoraan siihen, että opiskelijat eivät välttämättä uskaltaneet aloittaa spontaaneja keskusteluja toistensa kanssa, mikä olisi edellytys toisiin tutustumiselle ja ylipäättään yhteisöllisyyden muodostumiselle.

"Uusien ystävyysuhteiden solmiminen on ollut aika vaikeaa. Kun muita opiskelijoita näkee vain etäluennoilla Zoomin kautta, tulee heidän kanssa yleensä puhuttua vain luennon aiheista tai opiskelusta. Olisi tosiaan kiva oppia tuntemaan heitä muutenkin kuin vain koulun kautta." – K10

"Toisiin tutustuminen ja ystävystyminen on ollut etäopiskelussa haastavaa, paljon haastavampaa kuin se normaalisti lähiopiskelussa olisi. Haastavaksi sen tekee teennäiseltä tuntuminen ja se kun ei voi oikein tietää, onko ihmisillä kanssani mitään muuta yhteistä kuin itse koulutyö." – H6

Kun haastateltavilta kysyttiin siitä, millä tavoin he olivat itse päässeet tutustumaan opiskelijakollegoihinsa etäopiskeltaessa, keskusteluissa nousivat esille ryhmätyöskentely, erilaiset etäopetustavat, opiskelijoiden erilaiset elämänvaiheet ja tarpeet sekä omien opintojen edistyneisyys. Vaikka toisiin tutustuminen ja ystävystyminen koettiin hyvin hankalana ja haastavana, haastateltavat pitivät silti erittäin tärkeänä sitä, että heille muodostui mahdollisuuksia toimia vuorovaikutuksessa toistensa kanssa, vaikka vuorovaikutteisuus ei poikisi-kaan sen syvempää tutustumista tai ystävyysuhdetta.

Etäopiskeltaessa ryhmätyöt ja pienryhmätyöskentely nähtiin opiskelijoiden välisen tutustumisen kannalta yhtenä tärkeimpänä yhteisöllisyyttä tukevinä tekijöinä. Ryhmätöiden työskentäminen yhdessä pienryhmissä edisti haastateltavien mielestä toisiin tutustumista, sillä ne loivat opiskelijoille mahdollisuuden tavata toisiaan edes jollain tavalla. Tosin pienryhmissä muodostuvien verkostojen oli taipumusta jäädä hyvin diletanttimaaisiksi, sillä yhdessä toimiminen pohjautui ja fokusoitui pitkälti pelkän annetun tehtävän suorittamiseen.

"Etäopiskelussa olen itse päässyt niin sanotusti "pakon alla" ryhmätöitä tehden tutustumaan uusiin ihmisiin, mutta nämä suhteet eivät ole päässeet syventymään ystävyydeksi, vaan ihmiset ovat jääneet vain sellaisiksi "nice-to-know" verkkotuttaviksi." – K10

"Ryhmätöiden vuoksi ollaan yleensä enemmän tekemisissä joidenkin henkilöiden kanssa ryhmätyöskentelyn ajan. Oman ryhmän jäseniin tutustuu jonkin verran, mutta heistä ei muodostu läheisiä kavereita. Virtuaalitutustuminen ei oikein onnistu opiskeluun tarkoitetuilla alustoillakaan, kun monet opiskelijat ovat niin passivoituneita. Järjestöiden sisällä tutustumista on ollut enemmän, koen tämän johtuvan siitä, että tapaamisia on jonkin verran pystytty pitämään livenä." – H8

"Kerran itselleni kävi niin, etten eräässä livenä järjestetyssä opiskelijatapatumassa tunnistanut ryhmäläistäni, jonka kanssa olin työskennellyt etäyhteyksin kokonaisen opintojakson ajan. Tutun Teams-profiilikuvan ja nimen puuttumisen vuoksi, en osannut yhdistää häntä edes samaksi henkilöksi. Onneksi hän kuitenkin tunnisti minut. Se sai itseni tajuamaan, miten tärkeää olisi nähdä ihmisiä livenä." – H7

Opiskelijoiden oma-aloitteellisuuden ja aktiivisuuden nähtiin olevan hyvin keskeinen tekijä siinä, millaiseksi heidän välinen suhteensa muodostui. Esimerkiksi sellaiset opiskelijat, jotka olivat itse toimineet vaihto-opiskelijoina tai olleet mukana vaihto-opiskelijoiden toiminnassa kotimaassaan, kertoivat pystyneensä luomaan syvempiä ystävyyssuhteita toisiinsa etäopiskelun aikana. Vaihto-opiskelutoiminnassa mukana olleet opiskelijat kokivat heitä yhdistäneen aidon halun tutustua toisiinsa, mikä toi heitä lähemmäs toisiaan. Pelko yksin jäämisestä motivoi opiskelijoita toimimaan yhdessä, sillä ajatus yksin vietetystä opiskelijavaihdosta ilman uusia tuttavuuksia, olisi vaikuttanut suuresti koko opiskelijavaihtokokemukseen.

"Olen itse tutustunut vaihto-opiskelijoihin eri ryhmätöiden avustuksella, tosin näimme livenäkin ja koin, että meitä yhdisti aito halu tutustua toisiimme. En ole kuitenkaan tutustunut oppilaitokseni suomalaisiin opiskelijoihin, sillä en kokenut heillä olevan samanlaista tarvetta tutustua toisiinsa kuin vaihtareilla on opiskellessaan ulkomailla." – H3

"Into vaihto-opiskeluun ja halu luoda mukava kokemus vaihtoajasta motivoi ja tavallaan myös pakotti itseäni tutustumaan muihin. Yksin jääminen pelotti ajatuksena, sillä se olisi vaikuttanut negatiivisesti koko vaihtoon kokemuksena. Suomen päässä tätä pelkoa yksinjäätymisestä ei itselleni niin muodostu, koska minulla on koulun ulkopuolisia kaverisuhteita jo valmiiksi." – H4

Myös opiskelijoiden oman elämäntilanteen ja opiskeluvaiheen nähtiin vaikuttavan paljon siihen, miten he toimivat toistensa kanssa. Esimerkiksi opiskelijat, jotka olivat aloittaneet opiskelun vuonna 2021, olivat aktiivisempia ja näkivät enemmän vaivaa toisiinsa tutustumiseen, verrattuna esimerkiksi vuonna 2016 opiskelunsa aloittaneisiin opiskelijoihin. Myös, jos opiskelijat olivat muuttaneet opiskelujen perässä toiselle paikkakunnalle, motivoi se heitä toimimaan vaihto-opiskelun tavoin aktiivisemmin toisiin tutustumisen suhteen.

"Itse en ole tutustunut keneenkään uuteen ihmiseen etäopiskellessa. Joitakin tuttuja on tullut, mutta ei ihan ystäväystymistä. Kuitenkin, jos aloittaisin ihan täysin uutena opiskelijana, kokisin vähän pakonomaista tarvetta tutustua toisiin ihmisiin, jolloin myös itse toimin omatoimisemmin ystävyyssuhteiden ja ryhmien luomisen suhteen." – H1

"Kynnys tuntemattomien kanssa tutustumiseen on suuri, mikäli heitä ei ole koskaan ennen tavannut livenä. Kuitenkin koen, että omien opintojen aloittaminen koronan aikana on saanut itseäni aktiivisemmaksi tutustumaan muihin. Myös toiselle paikkakunnalle muuttaminen on vaikuttanut asiaan." – K11

Jo ennen pandemiaa ja etäopiskelua muodostuneiden ystävyssuhteiden ylläpitäminen nähtiin kaksijakoisena asiana. Monet opiskelijat kertoivat omien kaveriporukoidensa ja muiden verkostojensa pienentyneen huomattavasti etäopiskelun aikana, sillä heidän mahdollisuutensa tavata omien yhteisöjensä niin kutsuttuja reunahenkilöitä oli vähentynyt radikaalisti pandemian alettua. Opiskelijaelämää kuuluvien arkisten tapaamisten puuttuminen korreloitui monella haastatellulla yhteydenpidon vähenemiseen, kun mitään yhteistä toimintaa ei oikein voinut suunnitella. Pitkään jatkunut vähäinen yhteydenpito myös vaikutti kasvattavan opiskelijoiden kokemaa kynnystä ottaa yhteyttä toisiinsa ja toimia yhdessä.

"Olen huomannut, että omat opiskelijakaveriporukat ovat etäopiskelun aikana pienentyneet. Itselläni on nykyään vain pari tosi läheistä opiskelukaveria, mutta todella moneen on katkennut ne tuttavalliset välit, kun heitä ei ole tavannut pitkiin aikoihin esimerkiksi koulussa tai tapahtumissa." – H6

"Pienempiä kuppikuntia on myös muodostunut, mikä on mielestäni haitannut yhteisöllisyyttä. En usko, että tätä jakautumista olisi tapahtunut, jos meidän olisi ollut mahdollista tavata lähiopiskelussa ja tehdä muutenkin asioita yhdessä." – H2

"Pääsin aloittamaan opinnot ennen koronaa, joten koen olevani onnekaassa asemassa sen suhteen, että ehdin jo tutustumaan muihin lähikontaktissa. Koen, että toisten tunteminen jo entuudestaan on helpottanut niin etäopiskeluaikaa sekä ryhmässä pysymistä." – H7

"Pandemia vaikutti olemassa oleviin suhteisiin, kun arkiset asiat jäivät pois. Nautin siitä, kun ennen pandemiaa ihmiset olivat innokkaita näkemään ja tekemään yhdessä asioita ja se innosti myös itseäni toimimaan opiskeluyhteisöissäni aktiivisesti esimerkiksi tutoreiden ja hallituksen tehtävissä ja koin silloin eläväni opiskelijaelämää täysin rinnoin." – H8

Toisaalta opiskelijat pystyivät näkemään ystäväpiirien suppenemisen positiivisena asiana. Monet kokivat, että piirien pienentymisen luoneen heille mahdollisuuden luoda syvempiä ja merkityksellisempiä ystävyssuhteita opiskelijakavereihinsa. Pienempien kaveriporukoiden ryhmädynamiikka oli ryhmän jäsenille myös selkeämpi ja pienemmissä porukoissa yhteistä toimintaa oli myös helpompaa suunnitella ja toteuttaa, kun osallistujia ei ollut niin monta. Suurien kaveriporukoiden koettiin myös vaativan enemmän energiaa ja voimavaroja verrattuna pienempiin ryhmiin.

"Etäopiskelun aikana jo olemassa olevat ystävyssuhteet eivät ole oikeastaan kärsineet mitenkään. Yhteydenpito on jopa parantunut joidenkin kanssa suhteiden syventyessä. Yhteinen puuhastelu myös luo lisää puheenaiheita sekä siten lisää yhteydenpidon määrää. Niiden kanssa, joita ei ole päässyt näkemään, kommunikointi on vähentynyt." – H3

"Omat henkiset voimavarani eivät oikein pandemian luomissa puitteissa aina riittä useamman ihmissuhteen ylläpitoon. Koen, ettei itselläni oikein ole energiaa, joka riittäisi ylläpitämään useampaa läheistä ystävyssuhdetta. Laatu alkaa jotenkin

kärsimään, jos yhteyttä pitää tosi moneen. Saan myös itse paljon enemmän siitä, kun olen ystäväni prioriteeteissa ja se parantaa sitä ystävyysuhdetta.” – H8

6.4 Yhteisöllisyyden vaikutus opiskeluhyvinvointiin

Opiskelijoiden kokemus omasta opiskeluhyvinvoinnistaan vaihteli laadullisesti hyvin paljon haastateltujen keskuudessa. Yleisesti ottaen opiskelijat kokivat voivansa suhteellisen hyvin olosuhteisiin nähden, mutta heistä kaikista välittyi vahva kaipuu ja halu palata takaisin tavanomaiseen opetukseen ja opiskelija-arkeen. Suhteellisen hyvä jaksaminen opiskelijoiden keskuudessa pohjautui pitkälti toiveelliseen ajatteluun siitä, että vallitseva pandemiatilanne on vain väliaikainen ja tilanne tulee normalisoitumaan ja helpottumaan lähitulevaisuudessa. Myös tieto siitä, että muutkin opiskelijat ovat täysin samassa tilanteessa heidän kanssaan toi monelle lohtua ja helpotusta, joka auttoi heitä jaksamaan.

”Koen, että jaksan aika hyvin, sillä tiedän että tilanne on toivottavasti väliaikainen. Yritän myös ajatella, että kaikki muutkin ovat samassa tilanteessa kuin minä.” – K10

Haastatellut opiskelijat olivat yksimielisiä siitä, että ne yhteisöt, joihin he kuuluvat vaikuttivat heidän opiskeluhyvinvointiinsa positiivisesti. Opiskeluhyvinvoinnin kannalta yhteisöllisyys nähtiin vaikutusvaltaisena tekijänä, joka vaikutti vahvasti opiskelijoiden opinnoissa suoriutumiseen, jaksamiseen ja opiskelumotivaatioon. Konkreettisesti yhteisöllisyyden positiivista vaikutusta opiskelijoiden hyvinvointiin lisäsi toisilta opiskelijoilta saatu vertaistuki, mahdollisuus opiskelijakavereiden kanssa keskusteluun aiheesta kuin aiheesta sekä tunne yhteenkuuluvuudesta.

”Yhdessä tekeminen vaikuttaa omaan hyvinvointiin positiivisesti ja innostaa minua opiskelemaan. Se myös auttaa jaksamaan, kun tietää että muut ovat samassa tilanteessa kanssani. Samassa veneessä oleminen luo myös uskoa omaan tekemiseen ja pärjäämiseen.” – H5

”Koen yhteisöllisyyden ja yhteisöjen vaikuttavan suuresti hyvinvointiini opiskeltaessa. Ne tuovat motivaatiota ja jaksamista opintoihin sekä helpottavat asioihin ryhtymistä, mikä puolestaan edesauttaa opiskeluani.” – K11

”Esimerkiksi lähiopetuksessa voin tulkita muiden opiskelijoiden non-verbaalisia ilmeitä ja eleitä ja saan itselleni tukea siitä, jos huomaan, että joku muukaan ei välttämättä ymmärrä jotain opetukseen tai opiskeluun liittyvää asiaa. Kun kokee, että asiat ovat muillekin vaikeita, on itselleenkin helpompi olla armollisempi, mikä helpottaa omaa opiskeluhyvinvointiani.” – H8

Monet haastatellut toivat esille myös yhteisöviestinnän vaikutusta heidän opiskeluhyvinvointiinsa. Yhteisöjen sisäisen viestinnän esimerkiksi opiskelijoiden luomissa WhatsApp-ryhmissä nähtiin tukevan opiskeluhyvinvointia, sillä viestintäpalvelun avulla opiskelijat pysyivät helposti toimimaan vuorovaikutuksessa toistensa kanssa, jolloin myös toisten opastaminen ja avun pyytäminen helpottuivat huomattavasti.

"Etäopiskelussa viestintää tapahtuu paljon eri alustoilla. Omat opiskelijayhteisöni ja opiskelijakaverit auttavat itseäni pysymään kärryllä siitä, mitä tapahtuu, milloin ja missä. Koen, että tällaisen viestinnän avulla myös oma opiskeluni helpottuu, kun pysyn kärryllä asioista. Se helpottaa omaa oloa ja opiskelun tuomaa taakkaa." – H1

"Ilman opiskelukavereita opiskelu olisi aika rankkaa. Kavereiden kanssa voi puhua, purkaa paineita ja tehdä töitä yhdessä. Yhdessä vaikeimpienkin tehtävien tekeminen tuntuu helpommalta ja luo yhteisöllistä fiilistä, kun siinä syntyy sellainen fiilis, että tästäkin selvittää yhdessä." – H2

"Etäopiskelussa en oikein päässyt näkemään tai puhumaan kellekään. Etäopiskelu lisäsi itselläni epätoivon hetkiä, sillä koin olevani niin yksin koulutehtäviensä kanssa. Tilannetta pahensi vielä se, ettei esimerkiksi edes kirjastoon päässyt opiskelemaan. Kirjastossa olisi edes voinut nähdä muita opiskelijoita opiskelemassa." – H8

Haastatteluissa saatujen tulosten mukaan yhteisöllisyyden nähtiin vaikuttavan myös opinnoissa suoriutumiseen ja niissä menestymiseen. Etäopiskelun aikana monet opiskelijat kokivat opiskelun hankaloituneen. Tähän vaikuttivat niin väsyminen omatoimiseen etäopiskeluun, oman motivaation väheneminen, yksinäisydentunne sekä erilaiset käytännön asiat. Osa haastatelluista koki esimerkiksi opettajien kanssa viestimisen vaikeutuneen etäopiskeluaikana. Tämä puolestaan vaikutti siihen, että opiskelijat eivät päässeet menestymään kurssitehtävissä välttämättä samalla tavalla kuin lähiopetuksessa, kun asiat jäivät joskus epäselviksi.

"Koen, että opettajakin on ehkä hieman hankala lähteä lähestymään. Ennen yhteyden ottaminen ei ollut niin vaikeaa, vaan sen pystyi helposti hoitamaan vaikka luennon jälkeen. Joskus mietin, onko oma asiani tarpeeksi tärkeä kysyttäväksi, sillä esimerkiksi Zoom tapaamisen luominen opettajan kanssa vaatii jo itsessään jonkin verran aikaa ja vaivaa. Asiat saattavat itselläni jäädä myös tämän takia joskus selvittämättä, mikä vaikuttaa koulussa pärjäämiseen jonkin verran." – H4

Etäopiskelu vaikutti kuitenkin joidenkin opiskelijoiden opinnoissa menestymiseen positiivisesti. Tämä johtui siitä, että jotkut opiskelijat kokivat etäopiskelun helpottavan heidän omaa arkeaan, kun arkiset käytännönasiat helpottuivat ja yksinkertaistuivat. Etäopiskelu mahdollisti esimerkiksi normaalisti koulumatkoihin käytetyn ajan hyödyntämisen koulutehtävien tekemiseen. Myös energiaa opiskeluun vaikutti olevan enemmän, kun aikaiset aamuhätykset ja pitkät päivät kampuksilla puuttuivat arjesta. Jotkut opiskelijat kokivat suuret lähiluennot myös henkisesti ahdistavina ja stressaavina, jolloin etäopiskelu nähtiin eräänlaisena pelastavana tekijänä.

"Opin parhaiten opiskelemalla yksin. Monien osallistujien lähiluennot ovat itselleni hyvin ahdistavia, joten koen, että etäopetus on sinänsä ollut helpottava tekijä." – H7

"Koen, että nyt etäopiskeluun tottuneena opiskelu on mukavampaa etänä. Se vapauttaa ja säästää aikaa, kun ei tarvitse siirtyä fyysisesti kampukselle ja oleskella siellä. Voin myös opiskella oman aikatauluni mukaan ja töidenkin yhdistäminen opiskeluun on ollut helpompaa." – H6

Etäopiskelun yksinäisen luonteen ja sen passiivisuuden koettiin myös vaikuttavan siihen, miten hyvin opiskelu itsessään sujui. Etäopiskeltaessa kotoa käsin monet opiskelijat kertoivat, etteivät he kokeneet etäluennoilla samanlaista "painetta" kuunnella ja kommentoida

luennoilla läpikäytäviä asioita, kuin he kokivat läsnä pidettävillä luennoilla. Lähiopiskelu tuntui antavan opiskelijoille mahdollisuuden olla niin fyysisesti kuin myös henkisestikin läsnä, kun taas etäopiskelussa henkinen läsnäolo vaikutti jäävän fyysisen läsnäolon taakse, lähes olemattomaksi.

"Ajatuksien pyörittely yksin pään sisällä ei oikein toimi itselleni. Kun olen yksin, sallin itselleni myös enemmän herpaantumista ja käytän esimerkiksi luentojen aikana paljon puhelinta tai teen vaikka ruokaa. Jos opiskelen jonkun kanssa, tätä ei tapahdu ja olen paljon keskittyneempi ja sitoutuneempi opiskeluun." – H8

"Lähiopiskelussa kokisin muiden asioiden tekemisen loukkaavana opettajaa kohtaan. Vaikka omat ajatukset harhailisivatkin lähiluennon aikana, olen silti paljon enemmän henkisesti läsnä kuin olen etäluennoilla." – H5

Kun opiskelijoita pyydettiin arvioimaan etäopiskelun vaikutusta heidän opiskelumotivaatioonsa asteikolla 0–10 (0=negatiivisesti, 5=ei vaikutusta, 10=positiivisesti), vastauksien keskiarvoksi muodostui 5,4. Opiskelijat, jotka olivat opintojensa loppusuoralla, kokivat negatiivisen vaikutuksen opiskelumotivaatioonsa suurempana kuin vuonna 2021 aloittaneet opiskelijat. Opintonsa vuonna 2021 aloittaneet opiskelijat olivat hyvin motivoituneita opiskeluun, vaikka opiskelu tapahtuikin suurimmaksi osaksi etäopiskeluna. Tähän vaikutti eniten se, että fuksivuottansa viettävät tiedostivat aloittavansa opintonsa haastavana pandemian aikana ja he olivat täten osanneet myös asennoitua etäopiskeluun. Vanhempien opiskelijoiden motivaatioon vaikutti eniten halu suorittaa tutkintonsa määräajassa sekä pitää kiinni ennen pandemiaa asettamista tavoitteista opinnoissa suoriutumisen suhteen.

"Koko pandemian tuoma paine vaikuttaa omaan motivaatiooni. Etäopiskelun aikana motivaatio ja jaksaminen ovat laskeneet, mutta onneksi aikaisemmin asetetut tavoitteet auttavat opintojen loppuun viemisessä. Motivoitunein opiskeluun olin kuitenkin silloin, kun sain toimia muiden kanssa yhdessä." – H3

"Uutena opiskelijana oppiaineet kiinnostavat itseäni todella paljon ja olen motivoitunut opiskelemaan. En kuitenkaan aina koe saavani etäopiskelun luennoista kaikkea irti, mikä vaikuttaa laskevasti opiskelumotivaatiooni. Lähiopiskelun tuoma tuki oppimiseen on ollut kriittinen ja itselleni hyvin tärkeä opiskelumotivaationi kannalta." – H5

6.5 Opiskelijoiden yksinäisyys etäopiskelussa

Pandemian ja etäopiskelun luomien olosuhteiden nähtiin lisänneen opiskelijoiden kokemaa yksinäisyyttä merkittävästi. Yksinäisyyteen johtaneista syistä keskusteltaessa esille nousivat yhteisöllisyyden vähäisyys, opiskelijoiden omat luonteenpiirteet, tarpeet sekä heidän omat tottumuksensa opiskeluajan yhteisöllisyyteen ja yksinäisyyteen.

"Opiskelu on itselleni niin paljon muutakin, kuin vain itse opiskelua. Lounaat, tauot, kampuksella oleskelu opiskelijakavereiden kanssa jäivät pois kokonaan, mikä vaikutti itselläni eniten koettuun yksinäisyyteen." – K10

"Itselleni opiskelu on jakamista, yhdessä tekemistä ja tuen saamista multa. Nyt kun olen joutunut toimimaan niin itsenäisesti ilman tätä kaikkea, on se tuntunut todella yksinäiseltä. Fuksivuonna oli parasta, kun luennon jälkeen pääsi kavereiden kanssa yhdessä syömään, jonka jälkeen puuhattiin yhdessä ryhmätöiden parissa." – H2

"Tällä hetkellä opiskelijayhteisö ei ole samalla tavalla läsnä ja tukena, eikä positiivisia tai negatiivisia ajatuksia ei pääse spontaanisti jakamaan toisten kanssa. Kynnys ottaa yhteyttä on myös kasvanut, mikä tekee opiskelusta yksinäisempää." – K9

"Vietin ennen paljon aikaa kampuksella ja kirjastossa kavereiden kanssa ja kävimme myös lounaalla ja puuhailimme paljon yhdessä. Jos minulle ei olisi ehtinyt muodostua kaverisuhteita koulukavereihin, olisi etäopiskelu varmasti paljon yksinäisempää." – H7

Introverteiksi itsensä luokittelevat opiskelijat kokivat yksinäisyyttä selkeästi vähemmän ekstroverteihin opiskelijoihin verrattuna. Introvertit opiskelijat eivät kokeneet samalla tavalla tarvetta toimia toisten kanssa yhdessä, vaan he kokivat pärjäävän suhteellisen hyvin omissa oloissaan. Ekstrovertit puolestaan ilmaisivat kokevansa todella tärkeäksi voivansa toimia toisten opiskelijoiden kanssa yhdessä yksinäisyyden välttämiseksi. Ekstrovertit myös ilmoittivat näkevänsä suhteellisen paljon vaivaa välttääkseen yksinäisyyttä esimerkiksi suunnittelemalla yhteistä tekemistä toisten opiskelijoiden kanssa.

"Koen olevani enemmän introvertti, mutta silti tarvitsevani sosiaalisuhteita. Mielestäni yhteisöllisyys on tärkeää yksinäisyyden välttämiseksi ja ehdottomasti kaipaisin sitä enemmän, jos maailmantilanne sen sallisi, mutta en myöskään koe kärsiväni siitä, ettei sitä nyt ole." – H6

"Olen kokenut etäopiskelun ajoittain yksinäiseksi, mutta toisaalta pidän siitä enemmän kuin lähiopiskelusta. En koe, että tuntisin sen enempää yksinäisyyttä. Erilaiset viestintäkanavat onneksi auttavat, jos tarvitsee kysyä esimerkiksi apua." – H7

"Olen yrittänyt saada ystäviä kirjastoon, vaikka siellä istuttaisiinkin kuulokkeet päässä. Tauoilla voi kuitenkin keskustella ja on tärkeää päästä myös pois kotoa." – K11

Etäopiskelun aikana opiskelijat, jotka asuivat samassa taloudessa toisen henkilön kanssa, kokivat yksinäisyyttä keskivertaisesti enemmän kuin yksin asuvat opiskelijat. Vaikka yhteisessä taloudessa asuminen ei suoraan rinnastunut koetun yksinäisyyden vähäiseen määrään, pitivät haastateltavat erittäin tärkeänä asuinkumppaniensa tuomaa läsnäoloa ja seuraa. Yksin asuvat opiskelijat kokivat olevansa tottuneimpia yksin olemiseen, jonka vuoksi he eivät tunteneet yksinäisyyttä niin paljon.

"Puolison kanssa asuminen on ollut itselleni tärkeä tuki yksinäisyyden jaksamisen kannalta etäopiskelun aikana. Myös muu perhe on auttanut esimerkiksi sparraamisessa ja ottanut niin sanotusti opiskelukavereiden roolia lisätukeen liittyen." – H6

"Asun avopuolisoni kanssa, joka on myös opiskelija, joten koen sen vaikuttaneen kokemani yksinäisyyden määrään. On kiva, kun kotona ei tarvitse olla ihan täysin yksin ja omia harmoja opiskeluun liittyen pystyy jakamaan myös kotona." – H1

Monet opiskelijat kuitenkin kokivat tottuneensa etäopiskeluun ja sen yksinäiseen luonteeseen ajan kuluessa. Tilanteeseen tottuminen vaikutti siihen, ettei yksinäisyys tuntunut

opiskelijoista enää niin ylivoimaiselta, vaan se oli tullut ikään kuin normaaliksi osaksi opiskelua.

”Yksinäisyyden kannalta ensimmäinen pandemiavuosi oli pahin, nyt siihen on tottunut enemmän. Olen tavallaan jopa nauttinut etäopiskelusta, sillä se on itsenäistä ja ryhmätyöt voivat joskus tuntua raskaalta. Toisaalta kaipaen yhdessä tekemistä ja koulussa tapahtuvia pieniä kohtaamisia, kuten taukoja ja yhteisiä lounaita.” – K10

Toisaalta pandemian luomat olosuhteet olivat onnistuneet helpottamaan joidenkin opiskelijoiden kokemaa yksinäisyyttä. Haastateltavista kolme toi esille yksinäisyyden helpottuneen etäopiskeluun siirryttäessä, sillä etäopiskeluaika oli luonut heille mahdollisuuksia positiivisille muutoksille heidän hyvinvointinsa kannalta.

”Opiskelin vieraassa kaupungissa, jossa minulla oli vaan muutama kaveri ja koin aikani siellä asuessa hyvin yksinäiseksi. Kun etäopiskelu alkoi, pääsin muuttamaan takaisin kotiin, missä kaikki vanhat ja tutut ihmissuhteeni odottivat. Takaisin kotiin päästyäni en kokenut enää oloani yksinäiseksi. Eli minulle etäopiskelu toi vaan positiivisia asioita elämäni.” – K9

”Aloitin uusia harrastuksia, tein itselleni mieluisia asioita, sain aikani kulumaan sekä pidin yhteyttä ystäviini, joten yksinäisyys ei ole ollut minulle sinänsä mikään ongelma. Olen osannut kääntää vallitsevan tilanteen tavallaan omaksi edukseni.” – H3

”Olen huomannut, että ennen pandemiaa koin tavallaan enemmän yksinäisyyttä. Ennen pandemiaa, jos ei esimerkiksi päässyt mukaan osallistumaan opiskelijatapahtumaan, tuli todella ulkopuolelle jäänyt fiilis ja yksinäinen olo. Nyt kun tapahtumia ei ole voitu järjestää, en ole voinut myöskään jäädä mistään ulkopuolelle, mikä on tuntunut positiiviselta.” – H4

6.6 Yhteenveto ja tulosten tarkastelu

Yhteisöllisyyden tarpeellisuutta ja ilmenemistä tutkiessa saaduista tuloksista kävi selväksi, että korkeakouluopiskelijat kokivat opiskelijoiden välisen yhteisöllisyyden vähentyneen etäopiskeluun siirtymisen jälkeen. Tähän vaikutti eniten opiskelun luonteen ja opiskelija-arjen muuttuminen yhä itsenäisemmäksi ja digitaalisemmaksi. Tulos heikonpuoleista yhteisöllisyydestä ei itsessään ollut suuri yllätys, sillä jo raportin tietoperustassa kävi ilmi, että tapaamisten ja yhdessä tekemisen vähentyminen heijastuvat suoraan koettuun yhteisöllisyyden määrään (YTHS s.a.b). Näin ollen lähiopetuksen puuttuminen kokonaan tai sen raju vähentyminen vaikutti lisäävän haasteita yhteisöllisyyden ja yhteisöjen muodostumiselle opiskelijoiden keskuudessa. Yleisesti katsoen opiskelijat pitivät opiskelun aikaista yhteisöllisyyttä hyvin tärkeänä tekijänä positiivisen opiskelijakokemuksen kannalta. Opiskelijoiden kokemusten mukaan yhteisöllisyys ilmeni opiskelijoiden keskuudessa lähinnä läheisien opiskelijakaveriporukoiden yhteisenä toimintana ja opintojaksojen aikaisina ryhmätöinä. Monet toivat esille myös etäyhteyksien avulla järjestetyt virtuaalitapahtumat, joihin omatoiminen osallistuminen oli kuitenkin hyvin vähäistä.

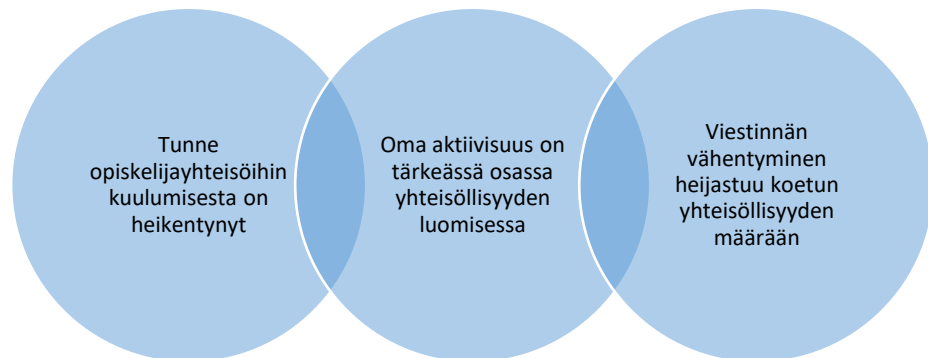

Myös se, etteivät kaikki korkeakouluopiskelijat kokeneet kaipaavansa tai tarvitsevansa yhteisöllisyyttä samalla tavalla korostui niin lähde- kuin tutkimusaineistossa. Esimerkiksi yhteisöllisyyttä ja yhteisön määrittelyä käsittelevässä luvussa todettiin, kuinka yhteisöllisyys on parhaimmillaan esteettömänä sellaista toimintaa, johon yksilön on mahdollista osallistua sellaisella tavalla ja vaivannäöllä, joka sopii hänelle itselleen parhaiten. (Niemikoti 2021.) Yhteisöllisyyden kaipuuseen ja tarpeeseen vaikutti paljon opiskelijoiden omat erilaiset elämäntilanteet, luonteenpiirteet sekä esimerkiksi se, miten pitkällä heidän opintonsa olivat. Pääsääntöisesti saatujen tuloksien avulla voidaan kuitenkin väittää, ettei kukaan opiskelija ollut täysin välttynyt yhteisöllisyyden kaipuulta, vaan kaikki olivat kaivanneet sitä ainakin jollain tasolla. Haastatteluissa esille nousivat myös haastateltavien opiskelijoiden mieleisimmät ja epämieleisimmät tavat toteuttaa heidän välistänsä yhteisöllisyyttä. Monet opiskelijoista toivat haastatteluissa esille esimerkiksi etäluentojen ja etätapahtumien vuorovaikutteiset haasteet, jotka hankaloittivat osallistumista ja yhteisöllisyyttä ja tekivät niistä siksi heille epämiellyttävämpiä.

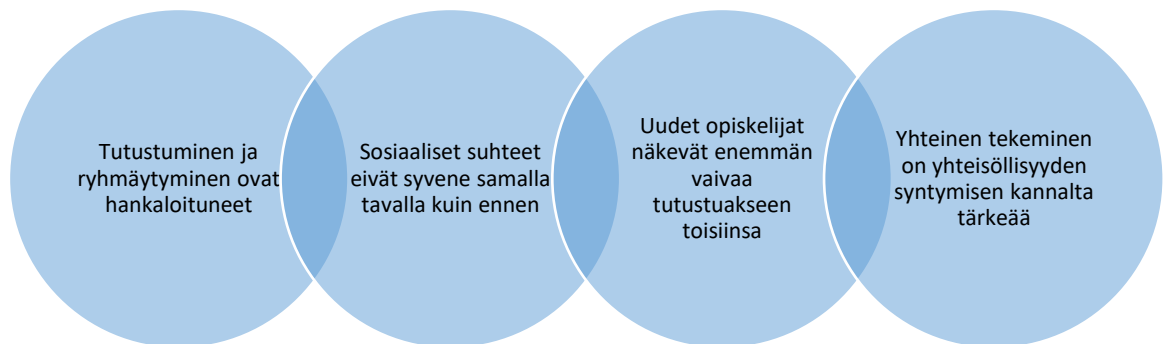

Opiskelijayhteisöihin kuulumisen koettiin etäopiskelun aikana myös yhteisöllisyyden tavoin vähäisenä. Pieni osa opiskelijoita koki löyhästi kuuluvansa opiskelijayhteisöihin oman aktiivisuutensa ja mielenkiintojensa ansiosta. Jotkut opiskelijat kertoivat, etteivät he etäopiskelun aikana oikein olleet perillä opiskelijayhteisöjensä toiminnasta, sillä heidän keskeinen viestintänsä oli joko vähentynyt tai sitä ei ollut ollenkaan. Eniten yhteenkuuluvuutta vaikuttivat kokevan opintojensa alussa olevat opiskelijat, sillä heidän keskuudessaan yhteistä puuhastelua oli pyritty järjestämään mahdollisimman paljon myös poikkeusaikana. Myös raportin tietoperustan luvussa ”yhteisöllisyys opiskelijayhteisöissä” kerrottiin, kuinka opiskelijoiden kokema tunne omaan opiskelijayhteisöönsä kuulumisesta on yleensä vahvinta opintojen alkuvaiheessa, jolloin asioita tehdään paljon yhdessä ja opiskelijat ovat hyvin

avoimia uusille sosiaalisille suhteille. On myös hyvin yleistä, että opiskelijoiden kokemus yhteenkuuluvuuden tunne omaan opiskelijayhteisöön heikentyy opintojen edetessä, sillä silloin opintoja suoritetaan paljon itsenäisemmin. (Rytkönen, M. & Saari, J. 2015.)

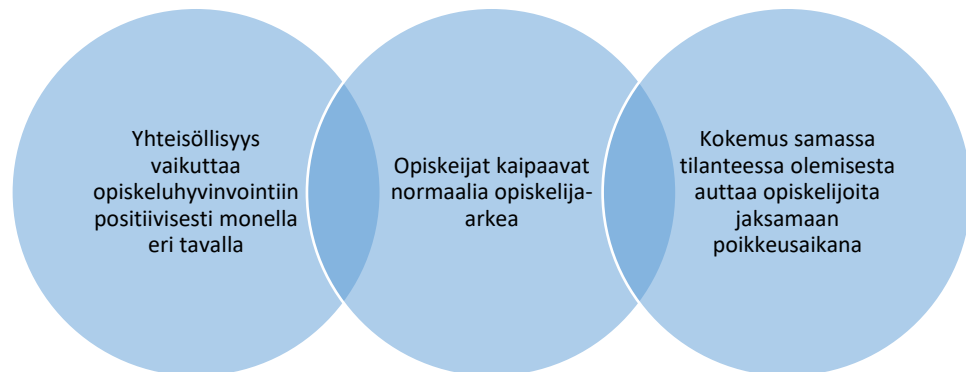

Toisiin tutustuminen ja ryhmäytyminen koettiin etäopiskelun aikaisissa olosuhteissa hankalina. Monet kertoivat, että opiskelijoiden välisellä tutustumisella oli taipumusta jäädä hyvin pintapuoliseksi, eivätkä tutustuminen oikein päässyt etenemään syvemmäksi ystävystymiseksi. Tämän vuoksi myös ryhmäytyminen toisten kanssa tuntui hankalalta. Pandemian aikana opintonsa aloittaneet opiskelijat kokivat tämän asian kuitenkin helpompana verrattuna jo pidempään opiskelleisiin opiskelijoihin. Tämä johtui siitä, että uudet opiskelijat olivat omatoimisia ja innokkaita tutustumaan toisiinsa, sillä he kokivat sen tärkeäksi opiskelijaelämään kiinni pääsemisen kannalta. Uusille opiskelijoille oli myös pyritty järjestämään huomattavasti enemmän yhteistä toimintaa ja tekemistä, joka myös helpotti toisiin tutustumista ja ryhmäytymistä.

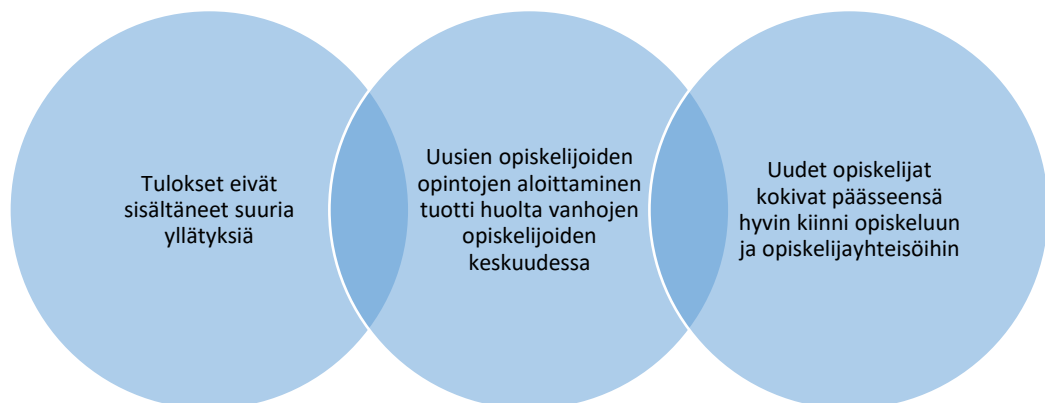

Yhteisöllisyys vaikutti yksimielisesti olevan tärkeä ja keskeinen tekijä jokaisen korkeakouluopiskelijan arjessa ja sillä nähtiin myös olevan keskeinen vaikutus opiskelijoiden kokemaan hyvinvointiin. Opiskelijat kertoivat kokevansa yhteisöllisyyden vaikuttavan heidän opiskelunsa aikaiseen hyvinvointiinsa esimerkiksi vertaistuen ja heidän välisensä viestinnän kautta. Yleisesti ottaen opiskelijat kokivat voivansa suhteellisen hyvin olosuhteisiin nähden, mutta heistä kaikista välittyi vahva kaipuu ja halu palata takaisin tavanomaiseen opetukseen ja opiskelija-arkeen. Etäopiskelun aikana opiskeluhyvinvointiin vaikutti myös positiivisesti se, että opiskelijat pystyivät kokemaan olevansa toistensa kanssa samassa veneessä, sillä etäopiskelun aikaiset haasteet koskettivat opiskelijoita hyvin samalla tavalla. Myös raportin tietoperustan mukaan ihmisten välisillä sosiaalisilla suhteilla on hyvin

suuri vaikutus yksilön hyvinvointiin ja mielenterveyteen, sillä yksilöiden jakama yhteisöllisyyden kokemus toimii ikään kuin hyvinvointia edistävänä voimavarana yksilön voidessa kokea olevansa osa jotain kokonaisuutta (YTHS s.a.a.).

Tutkimuksesta saadut tulokset eivät sinänsä olleet yllättäviä ja ennakko-oletuksenani olin se, että kerätty tutkimusaineisto saattaisi olla hyvinkin yksimielistä ja samanlaisista kokemuksista koostuvaa. Myös opinnäytetyön lähdeaineistossa hyödynnetyt erilaiset tutkimukset sisälsivät hyvin samanlaisia tietoja ja tuloksia, kuin itse keräämäni tutkimusaineisto. Haastatteluissa kerätystä aineistosta nousi kuitenkin esiin yksi hieman yllättävä seikka koskien pandemian aikana opiskelun aloittaneita uusia opiskelijoita. Haastatteluissa opintonsa ennen pandemiaa aloittaneet opiskelijat ilmaisivat lähes kaikki huolensa pandemian aikana opintojaan aloittavia opiskelijoita kohtaan. Monet heistä ajattelivat, että uusien opiskelijoiden olisi todella haastavaa päästä kiinni opiskeluun ja opiskelija-arkeen sekä tutustua uusiin opiskelijakavereihinsa pandemian luomissa olosuhteissa. Vuonna 2021 opintonsa aloittaneita opiskelijoita haastateltaessa kävi kuitenkin positiivisena yllätyksenä ilmi, että he kaikki kokivat itse päässeensä oikein hyvin kiinni näihin asioihin, eikä heistä kukaan tuntenut pandemian aiheuttaneiden olosuhteiden estäneen yhteisöllisyyden syntymistä. Uudet opiskelijat kertoivat nimittäin kokevansa, että asiassa oli oikeastaan käynyt heidän mielestään täysin päinvastoin. He kokivat poikkeusajan hankaluuksien tuoneet heitä lähemmäs toisiaan, koska he pystyivät kokea olevansa yhdessä hankalassa tilanteessa.

7 Pohdinta

Tässä luvussa pohditaan sitä, miten yhteisöllisyyttä kannattaisi ja voitaisiin lähteä kehittämään tämän opinnäytetyön aineistoissa esille nousseiden tekijöiden avulla. Tämän jälkeen pohditaan opinnäytetyön luotettavuuteen vaikuttaneita asioita. Luku loppuu pohdintaosuuteen, jossa käsitellään opinnäytetyön kokonaisuutta oppimiskokemuksen näkökulmasta, avataan tarkemmin opinnäytetyönprosessiin liittyneitä asioita ja arvioidaan omaa oppimista.

7.1 Yhteisöllisyyden kehittäminen

Tämän opinnäytetyön tutkimuksen työstämisen ohella esille nousi erilaisia tapoja, joita hyödyntämällä korkeakouluopiskelijoiden välistä yhteisöllisyyttä voitaisiin kehittää. Kehitysehdotukset painottuvat hyvin pitkälti realistisiin pieniin muutoksiin, joita jokainen korkeakoulu yhteisöissä toimiva henkilö voisi omatoimisesti toteuttaa. Tämän tutkimuksen pohjalta luotuja kehittämissuhteita esitellään seuraavaksi satunnaisessa järjestyksessä.

Tämän tutkimuksen perusteella yhteisöllisyyden ylläpitäminen ja sen laadullinen kehittäminen voidaan nähdä haasteena, jossa onnistuminen vaatii useiden eri tekijöiden ja tahojen yhteispeliä. Lähde- ja tutkimusaineistosta kävi ilmi, etäopiskeltaessa olosuhteet yhteisöllisyyden syntymisen ja ylläpidon kannalta ovat lähtökohtaisesti heikommat, kuin ne normaalisti lähiopiskelussa olisivat. Tämä johtuu siitä, että yhteisöllisyyden muodostumiseksi opiskelijoiden olisi oleellista päästä tapaamaan toisiaan ja toimia yhdessä. Opiskelijoiden voidessaan tavata toisiaan myös heidän välisensä mahdolliset negatiiviset ennakkoluulot ja asenteet toisistaan vähenevät. Tämän vuoksi yksi varteenotettava kehittämissuhteus yhteisöllisyyden lisäämisen kannalta olisi pyrkiä saamaan opiskelijoita toimimaan enemmän yhdessä ja tapaamaan toisiaan. Auktoriteettiset tahot, kuten opettajat, voisivat kannustaa opiskelijoita enemmän tutustumaan toisiinsa ja toimimaan yhdessä siten, ettei vuorovaikutus tapahtuisi vain pelkästään etäyhteyksien avulla. Näin opiskelijat voisivat aktivoitua ja innostua enemmän esimerkiksi ryhmätöiden työstämisestä yhdessä kampuksien tarjoamissa tiloissa.

Pelkät oppilaitosten auktoriteettiset tahot eivät kuitenkaan yksinään pysty parantamaan opiskelijoiden välistä yhteisöllisyyttä. Keskeisessä avainasemassa yhteisöllisyyden laadullisessa kehittämisessä ovat myös itsenäisesti toimivat opiskelijat. Opiskelijat voivat itse pienin teoin lähteä parantamaan heidän kokemaansa yhteisöllisyyttä. Opiskelijat voisivat esimerkiksi asettaa itse itselleen omia henkilökohtaisia tavoitteita yhteisöllisyyteen liittyen omien tarpeidensa mukaisesti. Tällaisia tavoitteita voisivat esimerkiksi olla pyrkimys pitää

yhteyttä opiskelijakavereihin tietyn määrän viikossa tai vaikkapa pyrkiä tiimityöskentelyn lomassa jakamaan muutakin, kuin vain itse opiskeluun liittyvää tietoa. Opiskelijat voisivat esimerkiksi ottaa tavaksi kysellä toistensa kuulumisia, jotta heidän välilleen voisi muodostua syvempi suhde. Yhteisöllisyyden kannalta opiskelijoiden yhdenvertaisuus on myös tärkeässä asemassa, joten opiskelijoiden omana tavoitteena voisi myös pitää esimerkiksi omien opiskelijakavereiden kannustamista ja kehumista.

On myös erittäin tärkeää, että opiskelijat tiedostavat heidän etäopiskelunsa aikaisen yhteisöllisyyden ongelmakohtia, jotta heidän on mahdollista lähteä korjaamaan ja kehittämään heidän välillään vallitsevaa yhteisöllisyyttä. Ongelmakohtien selvittämiseen kehittämisratkaisuna voidaan nähdä aiheesta avoimesti isompien ryhmien kanssa keskusteleminen. Koska etäopiskelun aikaiseen yhteisöllisyyden muodostumiseen osallistuu monia eri tahoja, voisi heidän kaikkien olla hyvä pohtia, mitä he itse voisivat yhteisöllisyyden eteen tehdä. Tällaisissa monimuotoisissa ”yhteisöllisyystalkoissa” yhteisöllisyys pääsisi helpommin kukoistamaan, kun kaikki tahot työskentelisivät yhdessä yhteisen tavoitteensa eteen.

Tulospohjaisesti korkeakouluopiskelijat kaipasivat takaisin normaalin opiskelijaelämän sekä lähiopetuksen pariin, sillä niiden toteutuminen nähtiin vaikutusvaltaisimpana tekijänä yhteisöllisyyden syntymisen ja ylläpitämisen kannalta. Koska normaalin opiskelija-arjen eläminen loi haastateltavien mielestä paremmat edellytykset opiskelijoiden väliselle vuorovaikutukselle, voisi kehittämis ehdotuksena pitää pyrkimystä luoda poikkeusajan opiskelusta mahdollisimman tavallisen opiskeluajan tuntuista. Tässä onnistuminen on kuitenkin pandemian luomien rajoitteiden puitteissa haastavaa, mutta esimerkiksi tutkimustulokset vuonna 2021 aloittaneilta korkeakouluopiskelijoilta antoivat osviittaa siitä, että tässäkin voidaan onnistua. Tässä onnistumiseen oli vaikuttanut paljon esimerkiksi tutoreiden kouluttaminen ja valmistelu poikkeusajan tutorointiin, jonka vuoksi uudet opiskelijat oli osattu ottaa vastaan tavalla, joka toimi opintojen alkaessa haastavaan aikaan. Myös se, että opiskelijat itse olivat olleet tietosia siitä, että he aloittavat opiskelun haastavaan aikaan vaikutti heidän tahtotilaansa luoda itselleen mukava aloitus opiskelulle. Tähän opiskelijoiden tietoisuuteen pystyttiin puolestaan vaikuttamaan lisäämällä viestinnän määrää ja parantamalla sen laatua.

Myös opiskelijoiden oma hyvä asennoituminen vallitsevaan tilanteeseen on ratkaiseva tekijä yhteisöllisyyden kehittämisen kannalta. Jokainen opiskelija voisi siinä vaalia omaa hyvää asennettaan ja jakaa sitä muille opiskelijoille esimerkiksi ryhmätöiden yhteydessä tai vapaa-ajallaan. Hyvän asenteen lisäksi opiskelijoiden olisi myös hyvä pyrkiä luomaan tai ylläpitämään ystävyyssuhteitaan opiskelijakavereihinsa. Tämä olisi tärkeää jo pelkästään siksi, että tutkimuksen tuloksien mukaan opiskelijakavereista koostuvista pienistä ryhmistä kumpuava yhteisöllisyys auttoivat monia opiskelijoita jaksamaan sekä luomaan

positiivisia ja yhteisöllisiä tuntemuksia epänormaalin opiskelija-arjen keskelle, tehden opiskelusta mukavampaa.

Yhteisöllisyyden kehittämisen kannalta olisi siis erittäin tärkeää pyrkiä ennaltaehkäisemään vuorovaikutuksen vähentymistä opiskelijayhteisöjen jäsenten välillä, jotta kynnyksyhteydenpitoon ja yhdessä tekemiseen ei pääsisi kasvamaan liian suureksi. Erityisesti opiskelijalle itselleen luonnolliselta tuntuvan vuorovaikutuksen puuttuminen vaikutti tutkimustuloksien mukaan vaikeuttavan kokemusta opiskelijayhteisöihin kuulumisesta, toisiin tutustumista sekä joidenkin vastaajien kohdalla myös opiskelumotivaatiota. Luonnolliselta tuntuvan vuorovaikutuksen syntymistä voitaisiin pyrkiä kehittämään tukemalla ja lisäämällä yhdessä tekemisen, olemisen ja kokemisen määrää. Tämän toteutumiseksi opiskelijat ovat itse hyvin keskeisessä asemassa, sillä itsenäisissä korkeakoulutason opinnoissa oppilaitokset tai niiden opettajat eivät voi ottaa päävastuuta opiskelijoiden välisestä yhteisöllisyydestä. Oppilaitokset yhdessä opettajien ja muiden eri tahojen, kuten järjestöjen, avulla ikään kuin luovat sen paikan tai alustan, jossa yhteisöllisyydellä ja yhteisöillä on mahdollista toteutua, mutta opiskelijoiden on itse tartuttava heille luotuun tilaisuuteen ja lähteä luomaan opiskelijoiden välistä yhteisöllisyyttä yhdessä toimimalla.

7.2 Tutkimuksen luotettavuus

Tutkimuksesta saadut vastaukset olivat pitkälti hyvin yksimielisiä ja samankaltaisia. Opiskelijoiden kokemukset ja tuntemukset eivät siis eronneet toisistaan kauheasti, muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta. Eniten poikkeavuuksia saaduissa tuloksissa ilmeni sen perusteella, milloin opiskelijat olivat aloittaneet opiskelunsa ja mikäli opiskelijoiden aloittaminen oli vaatinut opiskelijalta esimerkiksi muuttamista toiselle paikkakunnalle. Myös haastatteluissa käytetyt kysymykset olivat hyvin monipuolisia, jonka ansiosta aiheeseen liittyvää tietoa saatiin kerättyä laajasti.

Koska tutkimuksen aihe oli hyvin ajankohtainen, eivätkä haastatteluissa esitetyt kysymykset vaatineet vastaajilta muuta kuin oman henkilökohtaisen kokemuksensa tiedostamista, voidaan tutkimuksen saatuja tuloksia pitää luotettavina. Tutkimuksen aineiston keräämiseen oli käytetty hyvin ajankohtaista kokemusta omaavaa kohderyhmää, mikä voidaan nähdä tutkimuksen luotettavuutta lisäävänä tekijänä. Myös koska opinnäytetyön aihe oli neutraali, eikä se ollut esimerkiksi mitenkään poliittisesti haastava tai arka, ei haastattelujen tarvinnut kauheasti punnita omia sanomisiaan. Tätä vahvisti myös aineiston esitleminen opinnäytetyössä anonymisti siten, että haastatellut henkilöt pystyttiin identifioimaan numeroinnin avulla. Myös itse haastattelu tilanteissa haastateltavia kehoitettiin vastaamaan kysymyksiin mahdollisimman rehellisesti, jotta tulokset olisivat mahdollisimman totuudenmukaisia.

Tutkimuksessa käytetyt kysymykset olivat monipuolisia ja suoria, jolloin haastateltavan oli helppoa myös vastata suoraan oman kokemuksensa kautta. Olin pyrkinyt myös muotoilemaan kysymyksiä siten, että kysymystä tukemassa olisi kysymyksen aiheeseen liittyviä esimerkkejä, jotta vastaaminen helpottuisi kysymyksen tuntuessa hankalalta. Luotettavan aineiston keräämisen kannalta oleellista oli myös se, että kaikki haastateltavat henkilöt olivat itselleni jo entuudestaan tuttuja henkilöitä. Tämä vaikutti siihen, että haastateltavat pystyivät täysin luottamaan haastattelijaansa, eikä haastattelutilanne ollut haastateltavalle niin jännittävä. Haastateltaville kerrattiin haastatteluiden alussa myös tutkimuksen aihe, tavoitteet sekä haastattelun kulku, jotta haastattelun sisältö ja etenemisjärjestys olisivat heille mahdollisimman tuttu ja jotta haastattelu olisi heille kokemuksena mukava. Haastattelut myös nauhoitettiin, jotta aineistoa voitaisiin litteroida mahdollisimman sanatarkasti. Mikäli sanatarkan litteroinnin ei koettu olevan oleellista esimerkiksi kysymyksen luonteen vuoksi, tiivistettiin saatuja vastauksia omin sanoin. Litterointi suoritettiin välittömästi haastattelun päätyttyä videotallenteen avulla, jotta haastattelutilanne ja sen tuomat fiilikset olisivat mahdollisimman tuoreesti mielessä. Vaikka saatuja tuloksia voidaan pitää hyvin totuudenmukaisina, on kuitenkin tärkeä muistaa, että aineisto kerättiin vain 11 haastateltavan voimin, jolloin voidaan puhua vain pienen ryhmän kokemuksista niitä liikaa yleistämättä.

7.3 Opinnäytetyö oppimiskokemuksena

Opinnäytetyöprosessi oli itselleni kokemuksena hyvin haasteellinen sekä opettavainen. Opinnäytetyöprosessin aivan alkuvaiheilla itselleni tuotti hankaluuksia löytää itselleni mieluinen aihe, josta olisin aidosti kiinnostunut. Aiheen löytymistä hankaloitti myös se, että koin välillä keksiväni hyviä aiheita opinnäytetyön aiheeksi, joita aloin työstämään eteenpäin, mutta aina paremman aiheen juolahtaessa mieleen fokukseni siirtyi uuteen aiheeseen. Tämä teki prosessin alun hyvin hankalaksi ja hidasti alkuun pääsemistä. Opinnäytetyöni aiheeksi lopulta päätynyt aihe kehkeytyi varteenotettavaksi aihevaihtoehdoksi ystäväni kanssa jaetun keskustelun tuloksena. Tämä aihe on hyvin usein ollut keskustelunaiheena opiskelijakavereideni kesken käydyissä keskusteluissa ja sen ajankohtaisuuden vuoksi koin sen sopivan oivasti opinnäytetyöni aiheeksi. Yhteisöllisyys on myös asianselainen, jota itse arvostan ja vaalin kovasti, jonka vuoksi tässä aiheessa pysyminen tuntui itselleni oikealta päätökseltä.

Prosessin aloitus tuntui mieluisasta aiheesta huolimatta varsin sekalaiselta, hankalalta sekä välillä jopa hieman ahdistavalta. Itselleni ei ollut ihan täysin selvää, miten laajasta kokonaisuudesta opinnäytetyössä oli kyse ja joskus koetun työn määrää tuntui ylivoimaiselta. Tämä johtui siitä, etten aina oikein tiennyt, mistä sitä pitäisi oikein aloittaa ja mitä

aloittamisen jälkeen pitäisi seuraavaksi tehdä. Opinnäytetyösuunnitelman tekeminen avusti itseäni suunnan löytämisessä ja sen jälkeisen vielä tarkentavamman suunnitelman valmistelu selvensi itselleni suuntaa vielä enemmän. Myös Wihi-sivustolla käyty keskustelu opinnäytetyöohjaajani kanssa toimi itselleni suurena apuna alkuun pääsemisen kannalta.

Opinnäytetyön valmistuminen lopulliseen muotoonsa oli hyvin pitkä prosessi. Raporttia työstäessä huomasin sen, millaisesta ”Learn as you go” -prosessista on oikein kyse. Opinnäytetyön työstäminen useamman kuukauden ajan vaati paljon pitkäjänteisyyttä, päättäväisyyttä sekä uskoa omaan tekemiseen. Koska kyseessä oli myös hyvin työläs prosessi, tulivat myös oman ajanhallintaan ja työn etenemisen koordinointiin tarvittavat taidot tarpeeseen. Tämä raportti on myös kokonaisuudeltaan laajin opiskeluun liittyvä työ, jonka olen koskaan itse tehnyt. Työn laajuuden ja monipuolisuuden vuoksi voin todeta oppineeni paljon sekä kehittyneeni huomasti esimerkiksi tieteellisen tekstin kirjoittajana, tiedon hankkijana sekä aineiston kerääjänä.

Tietoperustan kasaaminen oli itselleni mieleistä puuhaa ja koen oppineeni paljon tietoperustan eri osuuksien teemoista. Aihealueet tulivat itselleni laajemmalla tavalla tutuiksi, kun niihin pääsi perehtymään erilaisia lähteitä vertailemalla. Lähteisiin kunnolla perehtyminen ja niiden yhdisteleminen tietoperustaa kirjoittaessa olivat avainasemassa uuden oppimisen kannalta. Kuitenkin itse kirjoittaminen aiheutti itselleni joskus hankaluuksia, sillä se ei ole vahvin osaamisalueeni. Erityisesti itselleni eniten opetti opiskeluhyvinvointia käsittelevä osuus. Kyseisestä luvusta sain poimittua omaan arkipäiväiseen käyttööni opiskeluhyvinvointiani tukevaa arvokasta tietoa, josta oli suuri hyöty itselleni koko opinnäytetyön kirjoittamisprosessin aikana.

Itse aineiston kerääminen ja haastattelut olivat itselleni se antoisin osuus koko opinnäytetyöraportin tekemisen aikana. Vaikka haastatteluiden järjestäminen tuntui etukäteen hieman jännittävältä ja vaikealta, oli mukava huomata, miten mukavasti haastattelut lopulta sujuivat. Haastattelut antoivat lisää potkua opinnäytetyön työstämiseen ja toivat tulosten analysoinnin myötä monipuolisuutta työn sisältöön. Haastatteluiden myötä opinnäytetyöraportti tuntui alkavan heräämään eloon. Haastateltujen kanssa käydyt keskustelut aiheeseen liittyen lisäsivät myös varmuutta siitä, että valitsemani aihe on tärkeä ja hyvin ajankohtainen. Kaikki haastateltavat olivat itselleni entuudestaan tuttuja, mutta joidenkin haastateltujen kanssa yhteydenpito oli vähentynyt huomattavasti tai jopa päättynyt kokonaan viime vuosien aikana. Vanhojen tuttavuuksien uudelleen tapaaminen haastatteluiden merkeissä oli itselleni opinnäytetyötä työstäessä piristävä bonus, joka myös konkreettisesti toi esille opinnäytetyöhöni keskeisesti liittyvän aiheen, yhteisöllisyyden merkityksen ja tärkeyden.

Lähteet

Birck, R. 2020. Pieni yhteisöllisyysopas. Käräjätörmä monisukupolvinen yhteisökylä. Tampere. Luettavissa: <https://www.karajatorma.fi/wp-content/uploads/2020/10/Riitta-Birck-Pieni-yhteisollisyysopas.pdf>. Luettu 13.11.2021.

Grönfors, M. & Vilkkä, H. 2011. SoFia-Sosiologi-Filosofiapu Vilkkä. Laadullisen tutkimuksen kenttätömenetelmät. Hämeenlinna. E-kirja. Luettu: 3.2.2022.

Helsingin yliopisto 2019. Yhteenkuuluvuuden tunne, Kumpula opettaa. Making sense of the social – kuinka kuulutaan tiedeyhteisöön? Luettavissa: <https://blogs.helsinki.fi/kumpulaopettaa/tag/yhteenkuuluvuuden-tunne/>. Luettu 11.11.2021.

JAMK s.a. Opiskelijahyvinvointia korkeakouluihin. Luettavissa: <https://www.jamk.fi/fi/Tutkimus-ja-kehitys/projektit/opiskelijahyvinvointi/etusivu/>. Luettu: 21.11.2021.

Kangaspunta, S. 2011. Yksilöllinen yhteisöllisyys: Avaimia yhteisöllisyyden muutoksen ymmärtämiseen. Tampere. E-kirja. Luettu: 9.2.2022.

Kaukinen R. & Ryökkynen S. 2019. Haaga-Helia eSignals - Opiskelija kaipaa vuorovaikutusta ja tarvitsee yhteisön. Luettavissa: <https://esignals.fi/kategoria/pedagogiikka/opiskelija-kaipaa-vuorovaikutusta-ja-tarvitsee-yhteison/#063c9408>. Luettu 9.1.2022.

Kielitoimiston sanakirja 2021a. Yhteisöllisyys. Luettavissa: yhteisöllisyys - Kielitoimiston sanakirja. Luettu: 13.11.2021.

Kielitoimiston sanakirja 2021b. Yhteisö. Luettavissa: <https://www.kielitoimistonsanakirja.fi/#/yhteis%C3%B6?searchMode=all>. Luettu: 13.11.2021.

Kielitoimiston sanakirja 2021c. Hyvinvointi. Luettavissa: <https://www.kielitoimistonsanakirja.fi/#/hyvinvointi?searchMode=all>. Luettu: 18.11.2021.

Korkeakoulu tukee 2021. Ohjauksella hyvinvointia (OHJY) -hanke. Yhteisöllisyyden voimalla opiskelijahyvinvointia kohti. Luettavissa: <https://korkeakoulutukee.fi/yhteisollisyyden-voimalla-opiskelijahyvinvointia-kohti/>. Luettu 25.11.2021.

Kunttu, K., Komulainen, A., Makkonen, K. & Pynnönen, P. 2011. Opiskeluterveys. Porvoo: Duodecim. E-kirja. Luettu: 2.1.2022.

Laurea 2021. Laurea Showcase - Opiskeluhyvinvointi. Luettavissa: <https://showcase.laurea.fi/blogiarkisto/pasova-kevat-2021/mielen-sisalla/2021/opiskeluhyvinvointi/>. Luettu: 18.11.2021.

Mielenterveyden keskusliitto s.a. Eroon yksinäisyydestä. Luettavissa: <https://www.mtkl.fi/mika-askarruttaa/yksinaisyys/?PHPSES-SID=o7bse6u4vi7f5fm3vjeis21462>. Luettavissa: 23.11.2021.

Miller, G. E., Benke, M., Chaloux, B., Ragan, L. C., Schroeder, R., Smutz, W., Swan, K. 2014. E-learning and the transformation of higher education: Meeting the Challenges of Technology and Distance Education. Sterling, Stylus Publishing. Luettavissa: https://books.google.fi/books?hl=fi&lr=&id=3wQgA-gAAQBAJ&oi=fnd&pg=PR3&dq=Chaloux,+B.+%26+Miller,+G.+2014.+E-learning+and+th&ots=FRaXavorMp&sig=LluuBU2uQEZl1eMmXPgoUw7xY3o&redir_esc=y#v=onepage&q&f=false. Luettu 15.1.2022.

Niemikoti 2021. Mitä se yhteisöllisyys oikein on? Luettavissa: <https://niemikoti.fi/mita-se-yhteisollisyys-oikein-on/>. Luettu 11.11.2021.

Nyyti ry 2021a. Korkeakouluopiskelijat kaipaavat enemmän yhteisöllisyyttä poikkeusaikana. Luettavissa: <https://www.nyyti.fi/blogi/korkeakouluopiskelijat-kaipaavat-enemman-yhteisollisyytta-poikkeusaikana/>. Luettu 11.11.2021.

Nyyti ry 2021c. Yhteisöllisyys opiskelijan voimavarana – opintopsykologin ajatuksia. Luettavissa: <https://www.nyyti.fi/blogi/yhteisollisyys-opiskelijan-voimavarana-opintopsykologin-ajatuksia/>. Luettu: 18.11.2021.

Nyyti ry s.a.b Vinkkejä ja ohjeita tuutorille - Nyyti ry. Luettavissa: <https://www.nyyti.fi/vinkkejä-tuutorille/>. Luettu 18.11.2021.

Nyyti ry s.a.d. Yksinäisyys. Luettavissa: <https://www.nyyti.fi/opiskelijoille/opi-elamantaitoa/yksinaisyys/>. Luettu 24.11.2021.

Ojasalo, K., Moilanen, T., & Ritalahti, J. 2015. Kehitystyön menetelmät. Uudenlaista osaamista liiketoimintaan. Sanoma Pro Oy. Helsinki. Luettu: 2.2.2022.

Opetushallitus s.a.a. Yhteisöllisyys ja vaikuttaminen käsityön opetuksessa. Luettavissa: <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/yhteisollisyys-ja-vaikuttaminen-kasityon-opetuksessa>. Luettu: 11.11.2021.

Opetushallitus s.a.b. Yhteisöllisyys – Opettajat ja kasvattajat. Luettavissa: <https://www.oph.fi/fi/opettajat-ja-kasvattajat/yhteisollisyys>. Luettu: 13.11.2021.

Opintopolku s.a. Etäopiskelu ja verkko-opiskelu. Luettavissa: <https://opintopolku.fi/wp/ai-kuiskoulutus/mietitko-aikuiskoulutusta/opiskelumuodot/etaopiskelu-ja-verkko-opiskelu/>. Luettu 3.1.2022.

Parikka S, Ikonen J, Koskela T, Marjeta N, Kilpeläinen H, Pietilä A, Härkänen T & Lundqvist A 2021. Koronaepidemian ja sen rajaamistoimien vaikutukset korkeakouluopiskelijoiden arkielämään ja opintoihin. KOTT tutkimuksen ennakkotuloksia kesällä 2021. Terveysten ja hyvinvoinnin laitos. Helsinki. Luettavissa: https://thl.fi/documents/10531/5589167/KOTT_koronan_vaikutukset_kesa2021.pdf/890a7281-478e-b9e5-3e6a-1ae551304ab9?t=1623831946015. Luettu: 25.11.2021.

Reinikainen, R. 2019. Tietopaketti yhteisöllisyydestä. Diak.fi– Voimaa opiskeluun -hanke. Luettavissa: https://voimaaopiskeluun.diak.fi/wp-content/uploads/sites/7/2019/10/Diak_Voimaa_opiskeluun_Tietopaketti_yhteisollisyydesta_15s_A4_final.pdf. Luettu: 17.11.2021.

Rytkönen, M. & Saari, J. 2015. YKA: Yhteisö, kyky ja ammatti-identiteetti. Opiskelun ja koulutuksen tutkimussäätiö Otus ja Yhteiskunta-alan korkeakoulutetut ry. Luettavissa: <https://drive.google.com/file/d/0B9L1fvjudy3GNIA1TTRLQzNIQIU/view?resourcekey=0-7Lac6d23qXwJzH3dcA8pHQ>. Luettu: 10.1.2022.

Saimia 2019. Suunta – Etelä-Karjalan ammatillinen verkkolehti. Hyvinvoinnin tukeminen opiskelijan arjessa. Luettavissa: <https://www.saimia.fi/suunta/hyvinvoinnin-tukeminen-opiskelijan-arjessa/>. Luettu: 21.11.2021.

Sarajärvi, A. & Tuomi, J. 2017. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Uudistettu laitos. Tammi. Helsinki. E-kirja. Luettu 16.1.2022.

SeAMK 2021. Seinäjoen ja Jyväskylän ammattikorkeakoulut kehittävät opiskelijahyvinvointia yhdessä opiskelijoiden kanssa. Luettavissa: <https://www.seamk.fi/seinajoen-ja-jyvaskylan-ammattikorkeakoulut-kehittavat-opiskelijahyvinvointia-yhdessa-opiskelijoiden-kanssa/>. Luettu 1.12.2021.

Sitra s.a. Yhteisöllisyys ruokkii uusia toimintatapoja. Luettavissa: <https://www.sitra.fi/aiheet/yhteisollisyys/>. Luettu: 11.11.2021.

Studentum s.a. Etäopiskelu ja verkko-opiskelu. Luettavissa: <https://www.studentum.fi/koulutushaku/etaopiskelu>. Luettu: 3.1.2022.

Tilastokeskus 2010. 3. Sosiaalinen media: verkkomedian ja yhteisöpalvelujen käyttö. Luettavissa: https://www.stat.fi/til/sutivi/2010/sutivi_2010_2010-10-26_kat_003_fi.html. Luettu 6.3.2022.

Turun yliopisto 2021. Mielen päällä - Opiskelijaelämä on täynnä yhteisöjä. Luettavissa: <https://sites.utu.fi/mielenpaalla/opiskelijaelama-on-taynna-yhteisoja/>. Luettu: 17.11.2021

Työterveyslaitos 2020. Työyksinäisyyttä vai yhdessä tekemistä? Vahvista yhteisöllisyyttä, esimies. Luettavissa: <https://hyvatyo.ttl.fi/tyoelaman-selviytymistarinoita/artikkelit/ty%C3%B6yksen%C3%A4isyytt%C3%A4-vai-yhdess%C3%A4-tekemist%C3%A4-vahvista-yhteis%C3%B6llisyytt%C3%A4-esimies>. Luettu: 11.11.2021.

University of London s.a. Distance learning and Online courses. Luettavissa: <https://london.ac.uk/ways-study/distance-learning>. Luettu: 3.1.2022.

University of the People s.a. What is Distance Learning: The Benefits of Studying Remotely. Luettavissa: <https://www.uopeople.edu/blog/what-is-distance-learning/>. Luettu: 4.1.2022.

YhteisöAkatemia 2014. Yhteisöllisyydestä. Luettavissa: <https://www.sya.fi/yhteisollisyydesta/>. Luettu 11.11.2021.

YTHS s.a.a. Sosiaaliset suhteet. Luettavissa: <https://www.yths.fi/terveystieto/mielenterveys/sosiaaliset-suhteet/>. Luettu 23.11.2021.

YTHS s.a.b. Mitä on opiskelukyky? Luettavissa: <https://www.yths.fi/palvelut/opiskeluyhteisotyo/mita-on-opiskelukyky/>. Luettu: 25.11.2021.

Liitteet

Liite 1. Haastattelukysymykset Webropol-lomakkeella

Kysely korkeakouluopiskelijoiden kokemasta yhteisöllisyydestä pandemian aikaisessa etäopiskelussa

 Pakolliset kentät merkitään asteriskilla (*) ja ne tulee täyttää lomakkeen lähettämiseksi.

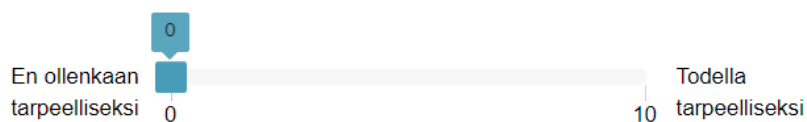
1. Opiskelijaprofiili *

Oppilaitos *	
Opintojen aloitusvuosi *	
Sukupuoli *	

Tervetuloa vastaamaan opinnäytetyöni kyselyyn.

Vastaathan kysymyksiin **mahdollisimman rehellisesti omien kokemuksiesi pohjalta** sekä perustellen vastauksesi kokonaisin lausein.

2. Miten tarpeelliseksi koet yhteisöllisyyden etäopiskelun aikana? *

3. Millaisia tarpeita sinulla on yhteisöllisyydelle?

Esimerkiksi koetko etäopiskellessa tarvetta/halua vertaistuelle ja verkostoitumiselle muiden opiskelijoiden kanssa samalla tavalla kuin lähiopiskelussa?

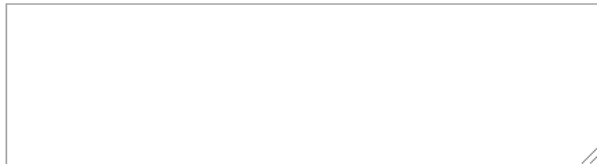
Näetkö tarpeitasi eteen omatoimisesti vaivaa, miten? *

4. Miten yhteisöllisyys on mielestäsi ilmennyt etäopiskelun aikana ja onko se ollut mielestäsi tarpeeksi riittävää?

Onko oppilaitoksesi tai jokin muu taho esimerkiksi järjestänyt jotain yhteisöllisyyttä edistävää toimintaa etäopiskelun aikana ja oletko ottanut siihen osaa? *

5. Millaiset tekijät tai toimintatavat etäopiskelun aikana tukevat mielestäsi parhaiten opiskelijoiden välisen yhteisöllisyyden toteutumista?

Millaiset asiat vaikuttavat mielestäsi eniten yhteisöllisyyden hyvään laatuun? *

6. Kenen koet olevan vastuussa yhteisöllisyyden toteutumisesta etäopiskelun aikana?

Koetko, että oppilaitoksien/järjestöjen/opettajien/opiskelijoiden tai jonkun muun tahon tulisi nähdä enemmän vaivaa etäopiskelun aikaisen yhteisöllisyyden eteen? *

7. Pandemian aikana lähiopetuksesta, opiskelijatapahtumista ja muista tapaamisista on jouduttu luopumaan lähes kokonaan. Koetko siitä huolimatta itse kuuluvasi opiskelijayhteisöihin tai muihin opiskellessa muodostuviin ryhmiin, kuten järjestöihin, opetusryhmiin tai kaveriporukoihin?

Millaisiin ryhmiin koet tai et koe kuuluvasi ja miksi? *

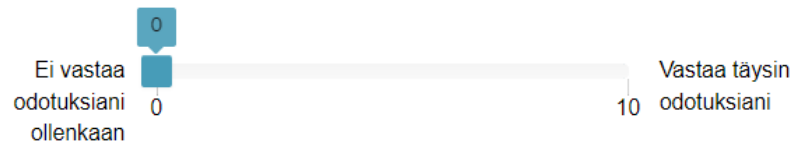
8. Miten koet toisiin tutustumisen, ystävystymisen ja ryhmäytymisen onnistuvan etäopiskelun aikana?

Miten olet itse päässyt tutustumaan uusiin ihmisiin etäopiskelun aikana?

Koetko, että uusia ystävyssuhteita on helppoa tai vaikea luoda etäyhteyksien avulla tai miten jo olemassa olevien opiskelupiirien ystävyssuhteiden ylläpito on sujunut etäopiskelun aikana? *

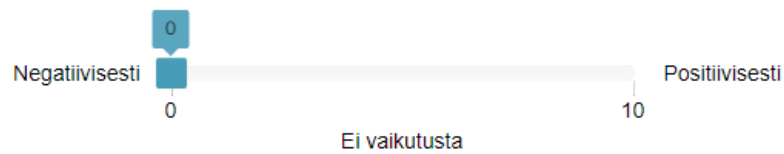
9. Miten hyvin koet opinnoissasi ilmenevän yhteisöllisyyden vastaavan omia ennakkoluulojasi ja odotuksiasi opiskeluajan yhteisöllisyydestä? *

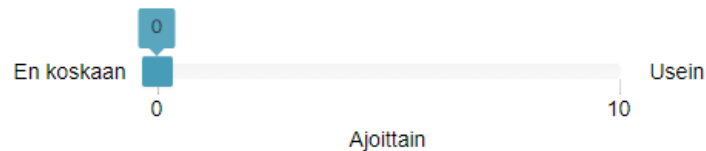
10. Mitkä asiat opiskelijoiden väliseen yhteisöllisyyteen ja opiskelijakulttuuriin liittyen ovat kokeneet mielestäsi kovimman kolauksen etäopiskelun aikana? *

11. Miten koet yhteisöllisyyden vaikuttavan omaan opiskeluhyvinvointiisi? Koetko, että ne ryhmät ja yhteisöt joihin kuulut tukevat hyvinvointiasi ja jaksamistasi, miten? *

12. Miten koet etäopiskelun vaikuttaneen opiskelumotivaatioosi ? *

13. Oletko kokenut etäopiskelun yksinäiseksi? *

14. Millaiset asiat etäopiskelussa ovat aiheuttaneet yksinäisyydentunnetta?

Oletko huomannut eroa kokemassasi yksinäisyyden määrässä etäopiskelun aikana verrattuna opiskeluaikaan ennen pandemiaa?

Jos et ole kokenut etäopiskelua yksinäiseksi, osaatko sanoa, mitkä asiat tähän ovat vaikuttaneet? *

15. Mitä asioita voitaisiin mielestäsi tehdä toisin, jotta opiskelijoiden välistä yhteisöllisyyttä voitaisiin vahvistaa?

Tuleeko mieleesi jotain konkreettista tekoa, jolla lähtisit kehittämään yhteisöllisyyttä?

Esimerkiksi pitäisikö ryhmätyöskentelyä lisätä, opetusmenetelmiä muuttaa, voisivatko järjestöt/tutorit/opettajat tai muut tahot tehdä jotain asian eteen jne.? *